การศึกษาความขัดแย้งด้านบทบาทของครูใหญ่ ครู และนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา

ปริญญานิพนธ์

ของ

พงศา งามละเมียด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มิถุนายน ๒๕๑๘

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ประธาน

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของอาจารย์ ดร.วิจิตร ธีระกุล และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภรณ์ ศรีพหล ที่ได้กรุณาให้ข้อคิด ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ โดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์พิตร ทองชั้น แห่งวิทยาลัยครูนครราชสีมา ที่กรุณาให้คำปรึกษาในเรื่องสถิติ และ ขอขอบคุณ กุณสงคราม เชาวน์ศิลป์ ที่ให้คำแนะนำทั่วไปในการทำการวิจัยครั้งนี้ อันเป็นผลให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และ ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนต่างๆที่ได้เอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

พงศา งามละเมียด

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	บทนำ	๑
	ภูมิหลัง	๑
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	๓
	สมมุติฐานของการศึกษา	๓
	ความสำคัญของการศึกษา	๔
	ขอบเขตของการศึกษา	๔
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๕
๒	เอกสารและการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้	๗
๓	วิธีดำเนินการศึกษา	๒๒
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	๒๒
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๗
	การกระทำกับข้อมูล	๒๘
	สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	๒๘
๔	ผลการศึกษาค้นคว้า	๓๐
๕	สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	๖๓
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	๖๓
	เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	๖๔
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๔
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๕
	อภิปรายผลการศึกษา	๖๗
	ข้อเสนอแนะ	๗๓
	บรรณานุกรม	๗๕
	ภาคผนวก	๘๑

บัญชีตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงจำนวนนักเรียน ครู และ ครูใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามโรงเรียน	๒๗
๒	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่มีต่อบทบาทของกันและกัน กับบทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย เมื่อมองโดยส่วนรวม	๓๑
๓	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่	๓๒
๔	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน	๓๔
๕	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียนและครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของครู	๓๖
๖	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาท ด้านการสอนของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของครู	๓๘
๗	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาท ด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู	๓๙
๘	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาท ด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและ ระเบียบวินัยของครู	๔๐
๙	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาท ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู กับบทบาทที่เป็นอยู่จริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ของครู	๔๑
๑๐	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาท ด้านการเรียนของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน	๔๒

ตารางที่		หน้า
๑๑	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน	๔๓
๑๒	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน	๔๔
๑๓	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน	๔๕
๑๔	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่	๔๖
๑๕	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่	๔๗
๑๖	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัย ของครูใหญ่	๔๘
๑๗	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่	๔๙
๑๘	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน	๕๐
๑๙	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน	๕๑
๒๐	แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน	๕๒

ตารางที่ หน้า

๒๑ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน ๕๓

๒๒ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่ ๕๔

๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ๕๕

๒๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ ๕๖

๒๕ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ ๕๗

๒๖ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการสอนของครู และ บทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของครู ๕๘

๒๗ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู ๕๙

๒๘ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู ๖๐

๒๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู ๖๑

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
๑	แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆของครูใหญ่	๓๓
๒	แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครูและครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆของนักเรียน	๓๕
๓	แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของนักเรียนและครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆของครู	๓๗

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

แฟรงค์ มัสโกรฟ (Frank Musgrove) กล่าวว่า ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น เป็นเรื่องปรกติธรรมดา ในกลุ่มคนทุกสาขาอาชีพ จนบางครั้งแม้แต่นายแพทย์ก็ไม่อาจมั่นใจในบทบาทหน้าที่ของตนว่า กฎหมายให้สิทธิในงานอาชีพของตนแค่ไหนเพียงไร ในขณะที่มีการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆมากขึ้น บทบาทหน้าที่ของครู อาจได้รับความกระทบกระเทือนน้อยกว่าบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสาขาอาชีพอื่นๆอีกหลายอาชีพ แต่ถึงอย่างไร เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น องค์การด้านการศึกษาก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยอย่างแน่นอน ทำให้ครูต้องเผชิญปัญหาต่างๆอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้[๑]

ในรอบปีที่แล้วมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงอันสำคัญ ในด้านการเมืองของไทย เมื่อการปกครองแบบรัฐบาลคุมอำนาจอยู่เหนือประชาชน ได้ถูกล้มล้างลง โดยพลังของนิสิต นักศึกษา นักเรียน และ ประชาชน การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ มีผลต่อระบบต่างๆของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบบริหารการศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ นิสิต นักศึกษา นักเรียน ตลอดจนครูอาจารย์ต่างเริ่มมีบทบาทในสถาบันและในสังคมมากขึ้น ตามวิถีทางของประชาธิปไตย ในช่วงหัวเลี้ยว – หัวต่อนี้เอง ได้มีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมายในด้านการบริหารการศึกษา เช่น นักเรียนเดินขบวนขับไล่ครูหรือครูใหญ่ ครูเดินขบวนขับไล่ผู้บริหาร นักเรียนแสดงปฏิกริยาต่อต้านระเบียบและกฎต่างๆของโรงเรียน เป็นต้น และยังมีปัญหาอื่นๆที่เกี่ยวกับการปกครองในโรงเรียน เกิดขึ้นเนืองๆ จากสถิติการชุมนุมเดินขบวนซึ่งแบ่งแยกออกเป็นประเภทตามวัตถุประสงค์ จะเห็นว่าการประท้วงการบริหารการศึกษาและโจมตีขับไล่ผู้บริหาร เกิดขึ้นมากเป็นอันดับที่สอง รองจากการประท้วงการบริหารในองค์การการปกครองของฝ่ายมหาดไทย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน

---

[๑]Frank Musgrove and Philip H. Taylor, Society and Teacher's Role. p. 43.

๒๕๑๖ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๑๗ มีการประท้วงโจมตีขับไล่ผู้บริหารการศึกษาเกิดขึ้น ๕๕ ครั้ง คือ เกิดขึ้นในภาคเหนือ ๑๕ ครั้ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๓ ครั้ง ภาคกลาง ๑๔ ครั้ง ภาคตะวันออก ๓ ครั้ง และ ภาคใต้ ๑๑ ครั้ง[๑]

ปัญหาทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นนี้ ถ้าสืบสาวไปถึงต้นตอแล้ว ก็จะพบว่า มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความขัดแย้งในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ครู และ นักเรียน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย ไม่ตรงกับความคาดหวังซึ่งต่างฝ่ายต่างมีต่อบทบาทของกันและกัน เช่น บทบาทของครูใหญ่ ไม่เป็นที่ถูกใจของครูและนักเรียน นักเรียนไม่พอใจบทบาทของครู หรือ บทบาทของนักเรียน ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของครูอาจารย์ เป็นต้น ความขัดแย้งดังกล่าว จะเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อการเรียนการสอนและการปกครอง และหากความขัดแย้งมีความเข้มข้นมากขึ้น จนถึงจุดจุดหนึ่งแล้ว ก็จะทำให้เกิดกลุ่มปฏิกริยา (pressure group) ขึ้น ซึ่งเมื่อถึงจุดนั้นแล้ว โรงเรียนจะได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง จนอาจถึงขั้นที่ไม่สามารถดำรงสภาพทรงตัว (steady state) ไว้ได้ นอกจากจะเปลี่ยนจักรกลขององค์การเสียใหม่ หรือมิฉะนั้น ก็จะต้องมีการแก้ไขจักรกลที่มีความขัดแย้งกันนั้น ให้เข้ากันได้อย่างเหมาะสม

เหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้วนั้น ย่อมไม่เป็นที่พึงปรารถนาของผู้บริหารทุกระดับ ดังนั้น เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น ผู้บริหารควรจะต้องเอาใจใส่ตรวจตรา ดูความขัดแย้งในองค์การว่า มีมากน้อยเพียงไร ที่จุดใดบ้าง เพื่อที่จะได้หาวิธีการที่เหมาะสมมาขจัดความขัดแย้ง ให้เบาบางลงไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้แม้จะไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปเลยก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้องค์การ มีความสอดคล้อง มีดุลยภาพ และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงตลอดไป ซึ่งเป็นไปตามหลักของทฤษฎีระบบสังคม

การที่จะทราบถึงความขัดแย้งภายในโรงเรียน อาจทำได้โดยการสังเกตดูบรรยากาศทั่วๆไปของการบริหาร หรืออาจทำได้โดยการศึกษาวิจัย แต่การสังเกตอย่างเดียว อาจจะไม่

---

[๑]สวัสดิ์ กฤตรัชตนันท์ "การชุมนุมเดินขบวนในต่างจังหวัด" <u>สิงห์วิจารณ์</u> ๑ : ๑๐ – ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗.

ทราบผลที่แน่นอนนัก เพราะความขัดแย้งอาจซ่อนเร้นอยู่ในความรู้สึกของบุคคลากรฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน ดังที่วิลลาร์ด วอลเลอร์ (Willard Waller) กล่าวว่า ครูและนักเรียนมีความขัดแย้งกัน ในด้านความต้องการ เป็นพื้นฐาน แม้ความขัดแย้งจะถูกขจัดไปมากเพียงไร หรือแม้จะถูกปิดบังซ่อนเร้นไว้มากเพียงไร แต่ความขัดแย้งย่อมมีอยู่อย่างแน่นอน[๑] ยิ่งในรูปแบบของการบริหารในสังคมไทย ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่างๆ อย่างเปิดเผย การปิดบังซ่อนเร้นความรู้สึกขัดแย้งต่างๆ ก็ยิ่งมีมากขึ้น ดังนั้น ถ้าต้องการทราบความขัดแย้งที่แน่นอน น่าจะต้องทำในรูปของการศึกษาวิจัย .

ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การบริหารโรงเรียนทั่วๆไป ดำเนินไปไม่ราบรื่นนัก มักจะประสบปัญหาต่างๆมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาด้านการปกครอง ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ไม่เรียบร้อยอยู่เนืองๆ ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อให้ทราบถึงความขัดแย้งต่างๆซึ่งเป็นสาเหตุของเหตุการณ์ไม่เรียบร้อยดังกล่าว

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

๑. เพื่อศึกษาความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังในบทบาท (role expectation) กับบทบาทที่เป็นจริง ของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน

๒. เพื่อให้เข้าใจความคาดหวังในบทบาทซึ่งครูใหญ่ ครู และ นักเรียน มีต่อกันและกัน

๓. เพื่อรวบรวมความขัดแย้งต่างๆที่มีอยู่ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

<u>สมมุติฐานของการศึกษา</u>

๑. บทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ขัดแย้งกับบทบาทที่ครูและนักเรียนต้องการ

๒. บทบาทที่เป็นจริงของครู ขัดแย้งกับบทบาทที่ครูใหญ่และนักเรียนต้องการ

๓. บทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ขัดแย้งกับบทบาทที่ครูใหญ่และครูต้องการ

---

[๑] Eric Hoyle, <u>The Role of the Teacher</u>, p. 43.

๔. ความคาดหวังของครูกับของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ ขัดแย้งกัน

๕. ความคาดหวังของครูใหญ่กับของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครู ขัดแย้งกัน

๖. ความคาดหวังของครูใหญ่กับของครู ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน ขัดแย้งกัน

<u>ความสำคัญของการศึกษา</u>

๑. ผลของการศึกษา จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา มองเห็นความขัดแย้งที่มีอยู่ในโรงเรียนในปัจจุบัน เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียน ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะช่วยให้ครูมองเห็นทัศนะของครูใหญ่และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครู เพื่อนำไปปรับปรุงตนเองและพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. ผลของการศึกษา จะเป็นแนวทางให้ครูใหญ่ ครู และ นักเรียน สามารถปรับตัวให้เข้ากันได้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาหรืออุปสรรค อันจะเกิดขึ้นในการบริหารโรงเรียน

<u>ขอบเขตของการศึกษา</u>

๑. การศึกษาครั้งนี้ กระทำในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๙ โรง ได้แก่ โรงเรียนเมืองคง โรงเรียนโชคชัยสามัคคี โรงเรียนโนนไทยคุรุอุปถัมภ์ โรงเรียนปากช่อง โรงเรียนบัวใหญ่ โรงเรียนพิมาย โรงเรียนโนนสูง"ศรีธานี" โรงเรียนสีคิ้ว "สวัสดิ์ผดุงวิทยา" และ โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต

๒. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับครูใหญ่ของโรงเรียนดังกล่าวทุกคน รวม ๙ คน

๓. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับครูของโรงเรียนดังกล่าว ทั้งชายและหญิง ในอัตราส่วนเท่าๆกัน โรงเรียนละ ๑๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๓๕ คน

๔. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับนักเรียนชั้น ม.ศ.๓ ทั้งชายและหญิง ของทุกโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ ๓๐ คน แยกเป็น ชาย ๑๕ คน หญิง ๑๕ คน

๕. การศึกษาความขัดแย้ง ทำเฉพาะที่เกี่ยวกับบทบาทด้านต่างๆของครูใหญ่ ครู และนักเรียน ดังนี้

๕.๑ บทบาทของครูใหญ่ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการบริหาร บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

๕.๒ บทบาทของครู แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการสอน บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

๕.๓ บทบาทของนักเรียน แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการเรียน บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

<u>คำนิยามศัพท์เฉพาะ</u>

๑. บทบาท (role) หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมของบุคคล ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ และ ในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานภาพที่ตนเป็นอยู่

๒. บทบาทตามความคาดหวัง (role expectation) หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่ง ซึ่งผู้อื่นคาดหวังว่า ควรจะเป็นอย่างไร เช่น ครูคาดหวังว่าครูใหญ่ควรมีแบบแผนของพฤติกรรมในด้านการปกครองนักเรียนอย่างเด็ดขาด หรือ ครูใหญ่คาดหวังว่าครูควรมีแบบแผนของพฤติกรรมในการวางตัวกับนักเรียนอย่างเป็นกันเอง เป็นต้น

๓. บทบาทที่เป็นจริง (actual role performance หรือ role description) หมายถึง พฤติกรรมที่แท้จริง ที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็นเป็นประจักษ์แก่สายตาของคนทั่วไป

๔. บทบาทด้านการบริหาร หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูใหญ่ ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการทั้งมวลของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมาย

๕. บทบาทด้านการสอน หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครู ที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ให้แก่นักเรียน

๖. บทบาทด้านการเรียน หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของนักเรียน ที่เกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ ทั้งจากการเล่าเรียนจากครู และ จากการศึกษาด้วยตนเอง

๗. บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ และ ปฏิบัติตน ให้เป็นไปตามระเบียบวินัย และ กฎข้อบังคับต่างๆ

๘. บทบาทด้านสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ กับบุคคลทั่วไป

๙. บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อร่างกาย และการแสดงออกทางอารมณ์

๑๐. ความขัดแย้ง (conflict) หมายถึง ความแตกต่างกันของความคิดเห็น หรือ ความคาดหวัง รวมทั้งความแตกต่างกัน ระหว่างบทบาทที่เป็นจริง กับความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อ บทบาทนั้น

บทที่ ๒

เอกสารและการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทตามความคาดหวัง และ ความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน นั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้มากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศ เช่น อเมริกา และ อังกฤษ เนื่อ วากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งด้านบทบาทในครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของบทบาท อยู่เป็นอันมาก จึงควรจะได้ทำความเข้าใจเรื่องของบทบาทไว้ตามสมควร

ในด้านความหมายของคำว่า "บทบาท" ฮาฟิเกิร์สท์ (Harvighurst) และนูการ์เตน (Neugarten) ให้คำจำกัดความไว้ว่า : หมายถึงแบบแผนของพฤติกรรมที่เหมือนๆกัน ของคนที่ดำรงตำแหน่งเดียวกัน หรือ อยู่ในสังคมเดียวกัน และหมายรวมถึงแบบแผนของพฤติกรรมที่ผูกพันหรือขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสมาชิกอื่นๆในสังคมด้วย[๑] จากคำจำกัดความนี้อาจอธิบายให้เข้าใจง่ายขึ้นได้ว่า บทบาทหมายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ในการปฏิบัติตนในตำแหน่งการงานที่ทำอยู่ และในสังคมที่อาศัยอยู่ คนที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกัน หรืออยู่ในสังคมเดียวกัน มักมีแบบแผนของพฤติกรรมเหมือนๆกัน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้ นอกจากจะหมายถึงแบบแผนของพฤติกรรมที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่ง หรือ ที่กำหนดไว้ตามลักษณะของสังคมแล้ว บทบาท ยังหมายรวมไปถึงแบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่นด้วย คือ จะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คาดว่า ผู้อื่นเขาต้องการให้ทำเช่นนั้นเช่นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของKrech, Crutchfield และ Ballachey ที่ว่า การกระทำใดๆของผู้ดำรงตำแหน่งใดก็ตาม มักจะเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ที่รู้สึกว่า ผู้อื่นเขาต้องการให้ตนกระทำอะไร อย่างไร ในฐานะที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ[๒]

---

[๑] Eric Hoyle, The Role of the Teacher, p. 36.

[๒] ภิญโญ สาธร หลักการบริหารการศึกษา หน้า ๑๒๗.

คริส อาร์กิริส (Chris Argyris) กล่าวถึงคำจำกัดความของ "บทบาท" ในความหมายของ role playing ว่า เราทุกคน ย่อมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ เราเรียนรู้แบบหรือวิธีการแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ภายในกลุ่มนั้น หรือ อาจพูดได้ว่า บทบาทของบุคคลใด ก็คือ การแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งของเขา ในกลุ่มที่เขาร่วมอยู่นั่นเอง[๑] หมายความว่า คนจะแสดงบทบาทแตกต่างออกไปเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มต่างๆกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังของแต่ละกลุ่ม ไม่เหมือนกันนั่นเอง

ความเห็นสุดท้ายที่จะกล่าวถึง ได้แก่ความเห็นของ เกทเซลส์ (Getzels) และ กูบา (Guba) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาททุกบทบาท ไม่ว่าจะเป็นครูใหญ่ ครู หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ต่างก็จะมีความคาดหวังที่แน่นอน ในพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆอยู่ ทุกคนในระบบสังคม ต่างก็จะสังเกตบทบาทของกันและกัน และ ต่างก็จะเข้าใจว่าตนควรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ในขณะเดียวกัน ก็หวังว่าผู้อื่นควรจะแสดงพฤติกรรมเช่นไร ครู ผู้ปกครอง กึกษาธิการ ฯลฯ ต่างก็มีความคาดหวังในพฤติกรรมของครูใหญ่ แต่ความคาดหวังดังกล่าว ย่อมแตกต่างกันออกไป เพราะคนเรามีความคิด ความต้องการ แตกต่างกัน ในด้านตัวบุคคลที่มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ก็มีความคิดความต้องการแตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ดังนั้น การแสดงพฤติกรรมที่แท้จริงของครูใหญ่ ย่อมผูกพันอยู่กับความหวังของผู้อื่น ที่คิดว่าครูใหญ่ควรแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่อย่างไร เช่น จะตัดสินใจอย่างไร จะทำอะไรบ้าง จะจัดพิธีการต่างๆอย่างไร เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นฝ่ายสถาบัน (organizational dimension) อย่างหนึ่ง กับผูกพันอยู่กับความต้องการส่วนตัวของครูใหญ่เอง อีกอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่าฝ่ายบุคคล (personal - dimension) ซึ่งเกทเซลส์ และ กูบา ได้แสดงออกมาเป็นแผนภาพดังนี้[๒]

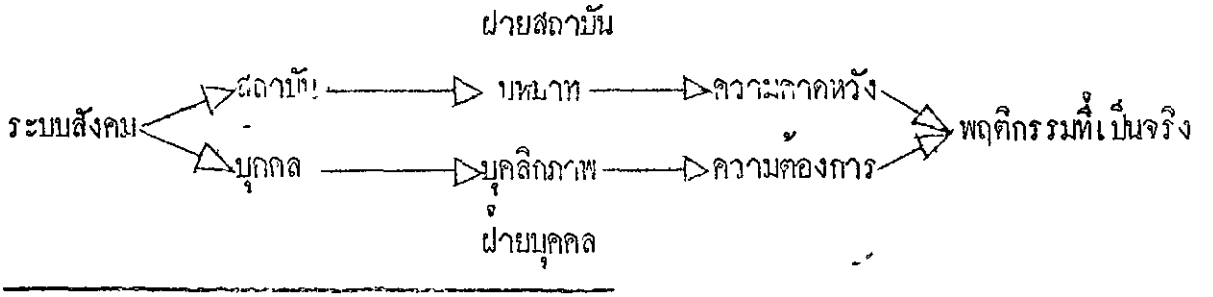

---

[๑] Chris Argyris, Role Playing in Action, p. 1.

[๒] Robert G. Owen, Organizational Behavior in School, p. 54.

เนื่องจากความไม่ตรงกันของความคาดหวัง และความต้องการส่วนตัวของบุคคลที่เป็นเจ้าของตำแหน่ง ดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น สำหรับในกรณีครูใหญ่ หากครูใหญ่เอาแต่ใจตนเองมากเกินไป พฤติกรรมที่แสดงออกมา ก็จะทำให้ผู้อื่นผิดหวัง ซึ่งเรียกได้ว่าเกิดการขัดแย้งไม่ลงรอยกัน หรือ ถ้าหากครูใหญ่สนองความต้องการของผู้อื่นมากไป ครูใหญ่ก็จะไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการ ก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวครูใหญ่เอง

นอกจากความขัดแย้งในลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ก็ยังมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกรณีอื่นๆอีก เช่น ในกรณีที่ความคาดหวังของบุคคลอื่น ที่มีต่อบทบาทเดียวกัน ขัดแย้งกัน ยิ่งกว่านั้น คนคนเดียวกันยังมีหลายบทบาท เช่น คนหนึ่ง มีบทบาทจริง (manifest role) เป็นครู ในขณะเดียวกันเขาก็มีบทบาทเป็นพ่อ เป็นสามี เป็นสมาชิกของสมาคมต่างๆ ฯลฯ ที่เรียกว่า บทบาทแฝง(latent-role) เมื่อเป็นเช่นนี้ ความขัดแย้งก็ยิ่งมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

มาร์ช (March) และ ไซมอน (Simon) ได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. ความขัดแย้งต่อตนเอง (individual conflict) คือความขัดแย้งในการวินิจฉัยสั่งการของตน

๒. ความขัดแย้งขององค์การ (organizational conflict) ได้แก่ความขัดแย้งของกลุ่ม หรือของบุคคลากรภายในองค์การ

๓. ความขัดแย้งระหว่างองค์การ (interorganizational conflict) ได้แก่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์การกับองค์การ หรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม[๑]

นักทฤษฎีองค์การบางท่านแบ่งความขัดแย้งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. ในระดับบุคคล โดยปรกติทุกคนจะมีระดับความก้าวร้าวรุกราน อันเกิดจากความคับข้องใจ (frustration) บางอย่าง

๒. ในระดับกลุ่ม เกิดขึ้นจากความต้องการของแต่ละบุคคลต่างกัน ซึ่งหมายถึงสมาชิกบางคนในกลุ่ม ไม่ได้มีความรู้สึกหรือความต้องการร่วมกัน ในคุณค่านิยมเดียวกัน

---

[๑] James G. March and Herbert A. Simon, Organization, p. 112.

๓. ในระดับองค์การ ความขัดแย้งมักจะเกิดขึ้นในเรื่องอำนาจและความรับผิดชอบระหว่างองค์การ

๔. ในระดับสังคม มักจะเป็นเรื่องความขัดแย้งของชนชั้นในสังคม และ ระหว่างกลุ่ม เช่น กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ เป็นต้น[๑]

เกทเซลส์ กล่าวถึงความขัดแย้งใน ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. ความขัดแย้งในความต้องการและอารมณ์ของตนเอง (personality conflict) เป็นความขัดแย้งด้านจิตวิทยา ซึ่งเกิดจากความคับข้องใจในอารมณ์ของตนเอง เช่นในกรณีการตัดสินใจ ที่จะต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางเลือกหลายๆอย่าง เป็นต้น เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในด้านนี้มากยิ่งขึ้น จึงใคร่ยกเอาแนวความคิดของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ซึ่งได้จำแนกความขัดแย้งชนิดนี้ออกเป็น ๓ พวก คือ

๑.๑ ความขัดแย้งที่เกิดจากการยอมรับกับการยอมรับ (approach-approach conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันกันระหว่างความปรารถนา ๒ ประการ แต่เราต้องเลือกตัดสินใจเอาอย่างหนึ่ง ทั้งๆที่ต้องการ ๒ อย่าง

๑.๒ ความขัดแย้งที่เกิดจากการยอมรับกับการหลีกเลี่ยง (approach - avoidance conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เมื่อเรามีความยากลำบากที่จะเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเมื่อเราพิจารณาเห็นว่า สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่เราปรารถนา แต่ถ้าจะให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น เราก็จำเป็นต้องทำอีกสิ่งหนึ่งที่เราไม่อยากจะทำด้วย

๑.๓ ความขัดแย้งที่เกิดจากการหลีกเลี่ยงกับการหลีกเลี่ยง (avoidance - avoidance conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่คนเรา ถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่เราไม่ชอบ แต่เราจำเป็นต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง[๒]

๒. ความขัดแย้งในบทบาท (role conflict) จะเกิดขึ้นเมื่อคนจำเป็นต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ ๒ อย่าง หรือ หลายอย่าง ในเวลาเดียวกัน และงานที่จะทำนั้น เป็นงานที่แย้งกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ เช่น ในกรณีที่ครูบางคนในโรงเรียน ต้องการให้ครูใหญ่มาเยี่ยมเสมอๆ เพื่อ

---

[๑]สมปราชญ์ จอมเทศ <u>การบริหารและการจัดการ</u> หน้า ๑๑๗.

[๒]เมธา สุดบรรทัด "ความขัดแย้งต่อตนเอง" <u>วารสารรัฐศาสตร์นิเทศ</u> ๑ : ๗๓, มกราคม – มีนาคม ๒๕๑๖.

จะได้ขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ในขณะที่ครูอีกพวกหนึ่ง ไม่ต้องการให้ครูใหญ่มายุ่งด้วยบ่อยนัก เพราะถือว่า พวกเขาก็มีความรู้ความสามารถดีแล้ว ครูใหญ่ควรจะไว้วางใจพวกเขา ในกรณีเช่นนี้ ครูใหญ่เองจะเกิดความขัดแย้งในบทบาทของตน คือ ไม่แน่ใจว่าควรจะแสดงพฤติกรรมหรือกระทำอย่างไร จึงจะเป็นที่พอใจครูทั้ง ๒ กลุ่มดังกล่าว

สำหรับความขัดแย้งในบทบาทนี้ แฟรงค์ มัสโกรฟ กล่าวว่า มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ ความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบทบาทต่างๆของคนคนเดียว (role - role หรือ inter role conflict) ซึ่ง ซาร์บิน (Sarbin) ได้อธิบายไว้ว่า : ความขัดแย้งในบทบาทเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลหนึ่งบุคคลใด มีตำแหน่งตั้งแต่ ๒ ตำแหน่งขึ้นไปในขณะเดียวกัน และเมื่อความคาดหวังในบทบาทของตำแหน่งหนึ่ง ขัดแย้งกับความคาดหวังในบทบาทของตำแหน่งอื่น

๒.๒ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในบทบาทเดียวกัน (intra - role conflict) กล่าวคือ ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทนั้น มีความขัดแย้งกัน เช่นความคาดหวังของครูใหญ่กับความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครู ขัดแย้งกัน เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ ครูจะมีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทของตน[๑]

๓. ความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนตัว กับบทบาทในตำแหน่งหน้าที่ (role personality conflict) ความขัดแย้งชนิดนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อคนมีความจำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดกับความรู้สึก หรือความต้องการของตนเอง เช่น พลทหาร ในความรู้สึกส่วนตัวแล้ว เขาต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น แต่โดยหน้าที่แล้ว เขาต้องทำความเคารพนายสิบหรือทหารคนอื่นที่มียศสูงกว่าเขา ในลักษณะเช่นนี้ พลทหารย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเขาด้วย[๒]

ความขัดแย้งในองค์การ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ตราบใดที่องค์การตั้งอยู่ ก็ย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ แมรี่ ฟอลเลต (Mary Follete) กล่าวว่า ความขัดแย้งในสังคม ย่อมมีอยู่เสมอ โดยเฉพาะการขัดแย้งในองค์การ ระหว่างนายจ้างกับคนงาน

---

[๑]Frank Musgrove and Philip H. Taylor, Society and the Teacher's Role, p. 43.

[๒]Jacob W. Getzels, Administration as a Social System, (เอกสารโรเนียว)

เพราะนายจ้างและคนงาน มีจุดประสงค์และความมุ่งหมายต่างกัน[๑]

มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในองค์การประเภทต่างๆหลายประเภท และต่างพบว่า มีความขัดแย้งอยู่ในทุกองค์การ เช่น ผลการศึกษาของ ดาลตัน (Melville Dalton) ได้ทำการศึกษาความขัดแย้งในองค์การทางอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง พบว่ามีความขัดแย้งมาก ระหว่างนักบริหารกับนักวิชาการ เพราะนักวิชาการเห็นว่า นักบริหารมีเกียรติสูงกว่า มีรายได้ดีกว่า และยังมีอำนาจเหนือพวกเขาอีกด้วย ทั้งๆที่พวกเขามีความรู้สูงกว่า และมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่นักบริหาร นักวิชาการจึงไม่พึงพอใจในสถานภาพของตนเท่าไรนัก ส่วนนักบริหารก็ถือว่า ตนมีอำนาจเหนือนักวิชาการ แต่ต้องฟังคำแนะนำของฝ่ายนักวิชาการ ก็ไม่พอใจ เช่นเดียวกัน ยิ่งเป็นนักวิชาการที่เข้ามาทำงานใหม่ๆ ก็ยิ่งไม่พอใจมากขึ้น[๒]

แซนเดอร์ (Zander) ทำการศึกษาความขัดแย้งระหว่างผู้เชี่ยวชาญทางโรคจิต (clinical psychologist) นายแพทย์ทางโรคจิต (psychiatrist) และนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งทำงานร่วมกันในโรงพยาบาลโรคจิตแห่งหนึ่ง เขาพบว่า มีความขัดแย้งกันอย่างมากระหว่างผู้เชี่ยวชาญทางโรคจิต กับนายแพทย์ทางโรคจิต ทั้งนี้เพราะต่างไม่ทราบขอบเขตในบทบาทของตนแน่ชัด โดยที่ต่างฝ่ายต่างถือว่ามีหน้าที่ในทางให้การรักษาพยาบาล ไม่ใช่มีหน้าที่เกี่ยวกับการทดสอบ หรือการทดลองในห้องปฏิบัติการ สำหรับนักสังคมสงเคราะห์นั้น ไม่มีความขัดแย้งมากนัก เพราะมีการแบ่งงานในหน้าที่ไว้ชัดเจนพอสมควร[๓]

นอกจากนี้ บทบาทของนายแพทย์กับพยาบาล ก็มีความขัดแย้งกัน ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ แกลเซอร์ (Glaser) และ สตรอสส์ (Strauss) ซึ่งพบว่า นายแพทย์มักพยายามหลีกเลี่ยงการรักษาคนไข้ที่ใกล้ตายเสมอๆ เพราะไม่ต้องการยุ่งกับญาติๆของผู้ป่วยอย่างหนึ่ง และเพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับการดูถูก ในฐานะผู้ให้การรักษา ดังนั้น จึงมักโยนความรับผิดชอบงานแบบนี้ ให้แก่พยาบาล ซึ่งทำความไม่พอใจให้แก่พยาบาลมาก[๔]

---

[๑]อรุณ รักธรรม หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร หน้า ๔๗.

[๒]Robert Dubin, Human Relations in Administration, p. 196 - 206.

[๓]Keith Davis and William G. Scott, "When Occupations Meet : Professions in Troubles" Human Relations and Organization Behavior, p. 74.

[๔]Ibid.

สำหรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชานั้น มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้บริหารใช้อำนาจแบบเผด็จการ เป็นส่วนใหญ่ คีธ เดวิส (Keith Davis) ได้กล่าวถึงผลเสียของการบริหารแบบเผด็จการว่า : ผลร้ายของการบริหารแบบเผด็จการก็คือ คนจะไม่ชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการกระตุ้นเป็นไปในทางลบ ความว้าวุ่นใจ ระดับขวัญต่ำ และความขัดแย้ง ก็จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ในบรรยากาศของการบริหารแบบเผด็จการนี้ คนทำงานจะมีความรู้สึกว่า เขาทำงานเพราะความจำเป็นบังคับ มิได้มีสิ่งจูงใจอะไรอื่นเลย และด้วยเหตุนี้เอง เขาอาจจะทำงานเพียงครึ่งเดียวของพลังงานทั้งหมดเท่านั้น เพราะว่าแรงขับดันและบรรยากาศของการสร้างสรรค์มีลดน้อยลง[๑]

เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็ตาม มักจะทำให้การดำเนินงานขององค์การ เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากบุคคลในองค์การ ไม่ได้รับความพึงพอใจจึงไม่เต็มใจทำงาน บรรยากาศขององค์การก็เพิ่มความตึงเครียดขึ้นทุกขณะ อาร์กิริส ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในองค์การอย่างละเอียด กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ผลที่ออกมาจากความขัดแย้ง ก่อให้เกิดความไม่สมหวังและตัดความทะเยอทะยานของบุคคลมากที่สุด ความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้คนเกิดความท้อใจและเบื่อหน่ายในการทำงาน ผลงานออกมาจึงไม่ดีเท่าที่ควร และในที่สุดคนที่มีความรู้สึกดังกล่าว ก็จะมาถึงจุดๆหนึ่ง คือจุดที่ไม่อยากเห็นความเจริญก้าวหน้าขององค์การอีกต่อไป ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อองค์การอย่างยิ่ง[๒] ดังนั้นจึงต้องหาทางขจัดปัญหาขัดแย้งต่างๆ ให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ฟอลเลต (Mary Follette) ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ ๓ ประการคือ

๑. ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ชนะโดยเด็ดขาด

๒. ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมเสียสละประโยชน์ของตนบางส่วน เพื่อรักษาสันติ ซึ่งเรียกว่าเป็นการประนีประนอมซึ่งกันและกัน

๓. การรวมความขัดแย้งเข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งนั้น

---

[๑] Supervisory Management Magazine, February, 1963. (อ้างอิงจาก หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร หน้า ๒๖๓ ของ อรุณ รักธรรม)

[๒] Chris Argyris, Personality and Organization, p. 175.

นอกจากนี้ ฟอลเลต ยังแนะนำให้ใช้ "หลักการรวมความขัดแย้ง" ในขั้นแรก ฟอลเลต เห็นว่า เมื่อการทำงานยังมีความขัดแย้ง ทั้งสองฝ่ายไม่ควรปิดบังอำพรางซึ่งกันและกัน หรือไม่เอาใจใส่ ควรจะเปิดเผยความขัดแย้งให้เป็นที่รู้กัน และค้นหาดูความขัดแย้งนั้น ให้พบว่ามันเป็นอย่างไร หรือตรวจดูความสนใจ ความพอใจของคนงานเหล่านั้นว่า ต้องการอย่างไร แล้วนำมารวมกันเข้ากับความต้องการขององค์การ ซึ่งเรียกว่าความต้องการทั้งหมด หรือความต้องการที่แท้จริง โดยวิธีขจัดข้อถกเถียงและหลักการทางระเบียบวิธีการเป็นรายละเอียด โดยมุ่งไปถึงโครงการร่วมกัน หรือเปิดเผยความจริงของกันและกันให้ทราบ ทั้งนี้เพราะการวางโครงการร่วมกัน จะทำให้เจ้าขององค์การได้รับความช่วยเหลือจากคนงาน

อีกประการหนึ่ง วิธีการของการผสาน การที่เจ้าขององค์การจะใช้อำนาจเหนือคนงาน หรืออำนาจเป็นใหญ่ ไม่ได้ การใช้อำนาจจะต้องมีเทคนิคและวิธีการที่เป็นไปในลักษณะใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ใช้อำนาจเหนือบุคคลอื่น หมายความว่าทั้งสองฝ่าย ต่างก็มีอำนาจ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจของตนเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง การปฏิบัติงานก็จะเป็นไปโดยไม่สะดวก นอกจากนั้น ฟอลเลต ได้แนะนำให้ใช้อำนาจของทั้งสองฝ่ายรวมกัน เพื่อทำให้เกิดกำลังของอำนาจอีกอันหนึ่งที่มากกว่า จะต้องระลึกเสมอว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้เท่าใด ผู้ใต้บังคับบัญชา ก็ควรจะใช้อิทธิพลต่อผู้บังคับบัญชาได้เท่ากัน คือ อำนาจร่วมกันทั้งสองฝ่ายนั่นเอง[๑]

อาร์กิริส ได้อธิบายถึงวิธีการจัดการกับข้อขัดแย้งต่างๆภายในองค์การ โดยให้ผู้บริหารสร้างสรรค์บรรยากาศของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลภายในองค์การ โดยเน้นเรื่องความไว้วางใจ ความเปิดเผย และ ความเป็นกันเอง ซึ่งจะทำให้บุคคลในองค์การ ได้เปิดเผยถึงความรู้สึกต่างๆ ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ ความขัดแย้งน้อยลง[๒]

ลิเคิร์ท (Rensis Likert) กล่าวถึงการขจัดข้อขัดแย้งว่า ในวงการบริหารนั้น ความเป็นปฏิปักษ์ของคนงานสามารถที่จะขจัดไปได้ โดยใช้ระบบการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง –

---

[๑] H.C.Metcalf and L. Urwick, Dynamic Administration : The Complete Work of Mary Follette . (อ้างอิงจาก หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร หน้า ๔๗ ของ อรุณ รักธรรม)

[๒] Robert G. Owen, Organization Behavior in School, p. 60.

(two way communication) และความรู้สึกในด้านความเป็นเจ้าของ (sense of - belongingness)[๑]

พิฟฟ์เนอร์ (Pfiffner) ได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ว่า การแก้ปัญหาในเรื่องความเป็นปฏิปักษ์ ที่เกิดขึ้นในตัวคนงานนั้น ก็เท่ากับเป็นการขจัดความขัดแย้งในหน่วยงานได้ ทางแก้ไขก็คือ ให้คนงานได้มีโอกาสแสดงออก ซึ่งจะช่วยให้เจตนาร้ายต่างๆที่เขามีต่องานนั้นหมดสิ้นไปได้ ในกรณีความขัดแย้งในแต่ละคนนั้น ถ้าหากต้องการให้เขาระบายความคับแค้นของเขาก็จะทำได้โดย ให้มีผู้ใดผู้หนึ่งรับฟังเขาด้วยความเต็มใจและสนใจ ในกรณีความขัดแย้งของกลุ่มนั้นเราสามารถจะกระตุ้นให้กลุ่มได้แสดงออกโดยผ่านทางระบบการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง คือ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการแก้ที่ดีที่สุดก็คือ " ใช้การบริหารงานแบบประชาธิปไตย "[๒]

สำหรับการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความคาดหวังและความขัดแย้งด้านบทบาทของบุคคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ ครู และ นักเรียน นั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ทำการศึกษาไว้พอรวบรวมได้ดังนี้

แครทซ์ (Kratz) ได้รายงานผลการวิจัยของเขา เมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ ๑๙ ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนต้องการครูที่สามารถช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียนมากที่สุด และ ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ฮอลลิส (Hollis) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนต่างวัย ต่างเพศ ประมาณ ๘๐๐๐ คน พบว่า ลักษณะของครูที่นักเรียนชอบมากที่สุด คือ ความสามารถในการอธิบายเรื่องยากๆ ให้เข้าใจได้แจ่มแจ้ง ส่วนลักษณะอื่นๆที่รองลงมา ได้แก่ความเห็นอกเห็นใจ ความยุติธรรม ความมีอารมณ์ขัน ความพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของนักเรียน มีความสนใจในเรื่องต่างๆอย่างกว้างขวาง และรักษาระเบียบวินัยได้ดี[๓]

---

[๑]Rensis Likert, New Pattern in Management, pp. 44 - 46.

[๒]John M. Pfiffner and Marshall Fels, The Supervision of Personel: Human Relations in the Management of Men, p. 190.

[๓]Morison A., The Social Psychology of Teaching, p. 171.

จากการศึกษาของ โอเวน เปสตาลอสซี่ และ โฟรเบล พบว่า ๘๐% ของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง ชอบครูที่ช่วยเหลือในด้านการเรียนของนักเรียนมากที่สุด ส่วนบุคลิกของครูที่เด็กชอบในอันดับรองลงมา ได้แก่ ความร่าเริงเบิกบาน ความมีอารมณ์ขัน ความเป็นกันเอง ความยุติธรรม และความเห็นอกเห็นใจ ส่วนบุคลิกที่ตรงกันข้าม เช่น ความก้าวร้าวโกรธง่าย ขี้โมโห ชอบพูดเสียดสี ยิ้มยาก หรือ อารมณ์เสียง่าย เหล่านี้ เป็นลักษณะที่เด็กไม่ชอบอย่างยิ่ง[๑]

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นว่าผลการวิจัย สอดคล้องกัน สรุปได้ว่า นักเรียนต้องการครูที่สอนดี หรือช่วยเหลือในเรื่องการเรียนของนักเรียนเป็นอันดับแรก ส่วนความคาดหวังในอันดับรองๆลงมาได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ ความยุติธรรม ความมีอารมณ์ขัน ความเป็นมิตร ความร่าเริงแจ่มใสมีอารมณ์ดี และ การรักษาระเบียบวินัย

ในด้านบทบาทของครู ตามความคาดหวังของครูใหญ่ ผู้ปกครอง และ ครูเอง มัสโกรฟ ได้ทำการวิจัย พบว่า บทบาทพื้นฐานของครูประการแรกที่ต่างคาดหวังสูงสุด คือ การรักษาระเบียบวินัย เพราะเห็นว่า หากครูไม่สามารถรักษาระเบียบวินัยได้แล้ว การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพไปไม่ได้[๒] รายละเอียดของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูยังเห็นว่าการแสดงการถือตัวกับนักเรียน ยังเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อรักษาอำนาจและความนิยมนับถือเอาไว้ ครูที่คุ้นเคยกับนักเรียนมากจนเกินควร ถือว่าเป็นผู้ทำลายความนิยมนับถือและทำลายอำนาจของครูโดยทั่วไป

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า ครูยังเห็นว่าบุคลิกของครูเป็นเรื่องสำคัญ คือ ต้องวางตัวให้เป็นที่นิยมนับถือ เป็นอันดับแรก ในขณะที่นักเรียนกลับเห็นว่า คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของครูคือการสอนดี ไม่ใช่บุคลิกภาพ ในด้านบุคลิกภาพนั้น นักเรียนต้องการความเป็นมิตร ความเห็นอกเห็นใจ มากกว่าการวางตัววางอานาจ นี่เป็นความขัดแย้งในด้านความคาดหวังระหว่างครู กับนักเรียน ซึ่งพบจากการวิจัยตอนหนึ่งของมัสโกรฟ

ในประเทศไทยนั้น ในสมัยก่อนไม่มีใครสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องบทบาทของครูและนักเรียนเลย เพราะบทบาทของครูและศิษย์ในสมัยก่อนนั้น มีรูปแบบที่ตายตัว และไม่มีปัญหา

---

[๑] พัฒน์ น้อยแสงศรี "ครูที่เด็กจำไม่ลืม" ศูนย์ศึกษา ๔ : ๒๒ – ๓๐, มีนาคม – เมษายน ๒๕๑๓.

[๒] Frank Musgrove and Philip H. Taylor, Society and the Teacher's Role, p. 26.

ขัดแย้งมากนัก แต่ในระยะหลังๆนี้ คือนับตั้งแต่เหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ก็ได้มีเหตุการณ์ไม่ดีไม่งามเกิดขึ้นในโรงเรียนหลายแห่ง เช่น นักเรียนเดินขบวน นักเรียนประท้วงครู ครูประท้วงครูใหญ่ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า มีความขัดแย้งอยู่ทั่วไปในการบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ไม่เป็นที่พอใจของกันและกัน ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีบุคคลหลายฝ่าย ได้หันมามองดูบทบาทของครูและครูใหญ่ กันมากขึ้น ในระยะนี้ และวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่างๆกัน แต่เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ความคิดเห็นส่วนใหญ่ เห็นว่าบทบาทของครูและครูใหญ่เท่าที่ผ่านมาและเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร สวัสดิ์ วิเทศวรวิทย์ ให้ข้อสังเกตว่า สภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้อาชีพครูเปลี่ยนจากแนวของพุทธองค์มาเป็นแนวอาชีพ คือถือว่าหน้าที่ของครูคือการสอนหนังสือให้แก่นักเรียนในเวลาราชการ หากใครต้องการเรียนเพิ่มเติม ก็ต้องเรียนพิเศษ ซึ่งต้องจ่ายค่าแรงให้แก่ครู ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู จึงเปลี่ยนไปเป็นรูปของผู้จ้างกับผู้รับจ้าง นอกจากนี้ ครูรุ่นใหม่ยังรับเอาค่านิยมทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมมาปฏิบัติกัน ครูคนไหนไม่ดื่มเหล้า ไม่เข้าสังคม เต้นรำไม่เป็น ก็ถือว่าเชย ครูผู้หญิง ไม่แต่งหน้าทาปาก หรือเขียนคิ้ว เขียนตา ไม่นุ่งมินิเสกิร์ต ก็ถือว่าไม่ทันสมัย ในอเมริกา ครูกับศิษย์อาจรักกันได้ ด้วยเหตุนี้เอง ครูจึงไม่แตกต่างไปจากคนทั่วๆไป ลูกศิษย์ก็มองเห็นเช่นนั้น การที่จะปลงใจเคารพกราบไหว้ ก็ไม่สนิทใจ เพราะครูไม่มีอะไรจูงใจให้ศรัทธานั่นเอง ด้วยความคิดอย่างนี้ ศรัทธาระหว่างครูกับศิษย์ ก็นับวันจะยิ่งห่างกันออกไปทุกที[๑]

ความคิดเห็นดังกล่าว สอดคล้องกับข้อความในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งตรัสกับคณะครูอาวุโสที่เข้าเฝ้าเมื่อ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๖ ว่า :

...ในทุกวันนี้ การปฏิบัติตนของครูบางหมู่ ทำให้รู้สึกกันทั่วไปว่า ครูไม่ค่อยหวงประโยชน์ที่ควรหวง หันไปหวงยศ หวงตำแหน่ง หวงสิทธิ และที่ค่อนข้างจะร้ายอยู่ก็คือ หวงรายได้ ความหวงสิ่งเหล่านี้ ถ้าปล่อยไว้ จะค่อยๆเข้ามาทำลายความเป็นครูทีละเล็กละน้อย ซึ่งในที่สุด ก็จะบั่นทอนความมีน้ำใจ ความเมตตา ความเสียสละทุกอย่างได้ ทำให้กลายเป็นคนขาดน้ำใจ ละโมบ

---

[๑]สวัสดิ์ วิเทศวรวิทย์ "บนเส้นทางแห่งการเปลี่ยนแปลง" <u>วิทยาสาร</u> ๔ : ๖๔, ๒๒ มกราคม ๒๕๑๖.

เห็นแก่ตัว ลืมประโยชน์ของศิษย์ กล่าวสั้นๆก็คือ จะไม่มีอะไรเหลือพอที่จะเคารพนับถือกันได้...[๑]

นอกจากนี้ ยังได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของครูกันอย่างกว้างขวาง ในการอภิปรายครั้งหนึ่ง ภายใต้หัวข้อว่า "เนื้อเรื่องการศึกษาในรูปใหม่" ได้สรุปบทบาทของครูไทยไว้ว่า เท่าที่เป็นอยู่ บทบาทของครูยังไม่ดีพอ ครูบางส่วนยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ครูบางคนไม่เอาใจใส่นักเรียนเท่าที่ควร ครูบางคนใช้กิริยาวาจาไม่เหมาะสม บางคนลงโทษนักเรียนรุนแรง โดยปราศจากเหตุผล ในขณะเดียวกัน ก็ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูว่า ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และกล้าเข้าพบครูเมื่อมีปัญหา ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และควรใช้วิธีสอนที่ทำให้นักเรียนคิด ไม่ใช่ป้อนความรู้ให้ทั้งหมด ควรจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสใกล้ชิดครู และ รับคำแนะนำจากครู ไม่ควรใช้การลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ถ้าจำเป็นต้องลงโทษนักเรียน ก็ต้องให้นักเรียนทราบเหตุผลในการลงโทษ เพื่อนักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของการกระทำนั้น ควรปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความเห็นอกเห็นใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพเหมาะสม[๒]

ในด้านนักเรียน ก็มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยมากขึ้น เกี่ยวกับความรู้สึกของเขาที่มีต่อบทบาทของครู ดังที่ เสถียร จันทิมาธร ได้รวบรวมทัศนะของนักเรียนจากหนังสือชื่อ "กก" ไว้บางตอน ดังนี้

"...เมื่อเราถูกการเรียนแบบอัดวิชาเล่นงาน เราก็ต้องการความยุติธรรม ที่จะร่วมกันตัดสินชะตากรรมอันไร้จุดหมายนี้ เราไม่ปฏิเสธการชี้แนะที่กว้างขวางและจริงใจ ไม่ครอบงำเรา แต่เราปฏิเสธที่จะถูกกำหนดแนวทางให้เดินตามแนวทางที่เราไม่มีส่วนรู้เห็นและไม่เห็นชอบด้วย คนอื่นมาคิดแทนเราเสียหมดมานานแสนนานแล้ว..."

---

[๑]พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช "พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้า ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๖" วิทยาจารย์ ๑๐: ๔, ธันวาคม ๒๕๑๖.

[๒]"รายงานการสัมมนาการฝึกสอนเรื่องการปฏิรูปการสอน" ครุศาสตร์ ๔ : ๗๕, สิงหาคม – ตุลาคม ๒๕๑๗.

"...เราไม่ต้องการเป็นเด็กหัวอ่อน ว่านอนสอนง่ายอีกต่อไป อาการเชื่องๆจะต้องถูกทำลายให้หมดสิ้นไป เราจะมุ่งส่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน..."[๑]

จากความคิดเห็นของบุคคลหลายๆฝ่ายที่กล่าวมาแล้ว ชี้ให้เห็นความจริง ๒ ประการ คือ ประการแรก บทบาทของครูเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เสื่อมทรามกว่าบทบาทของครูในสมัยก่อน และประการที่ ๒ ชี้ให้เห็นว่า มีความขัดแย้งอยู่ทั่วไป ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งเห็นได้จากความไม่พึงพอใจของนักเรียนที่แสดงออกมา

สำหรับด้านบทบาทของครูใหญ่ มาร์เลอร์ (Marler) ได้ทำการศึกษา ในปี ๑๙๗๒ เกี่ยวกับความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเห็นว่า ครูใหญ่ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญๆ ๖ อย่าง คือ

๑. เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของโรงเรียน มีหน้าที่ประสานงาน ให้การนิเทศ และวางโครงการการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ทำตัวคุ้นเคยกับนักเรียน และ เข้าใจปัญหาของนักเรียน

๓. มีความเป็นผู้นำทั้งในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวและด้านหลักการ ที่จะทำให้การงานของโรงเรียน ดำเนินไปด้วยดี

๔. ฝึกฝนให้นักเรียนมีวินัย และ ใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเมื่อจำเป็น

๕. เป็นตัวกลางในนามของโรงเรียน ในการติดต่อกับประชาชนทั่วไป

๖. สัมพันธ์กับครู และช่วยเหลือครูในโรงเรียน[๒]

จากผลการวิจัยครั้งล่าสุดของมาร์เลอร์นี้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของเบกเกอร์ (Becker) จะเห็นความขัดแย้งอย่างชัดเจนระหว่างความคาดหวังของนักเรียนกับความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ จากผลการวิจัยของเบคเกอร์ พบว่า ครูต้องการครูใหญ่ที่เฉียบขาด

---

[๑] เสถียร จันทิมาธร "เปิดเทอม เด็กเริ่มเรียน ครูเริ่มสอน" วิทยาสาร ๑๕: ๙, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๖.

[๒] Haslem R. Marler, "The High School Principal as Perceived by Groups of Students from 13 High School in Utah" Dissertation Abstract International, Vol.33, No.7, January, 1973. p. 3194 - A.

ไม่เป็นกันเองกับนักเรียน[๑] แต่ผลการวิจัยของมาร์เลอร์ ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนต้องการครูใหญ่ที่เป็นกันเองกับนักเรียน

สำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากรายงานการสัมมนาการฝึกสอนเรื่องการปฏิรูปการสอน ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ พอสรุปได้ดังนี้

ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ควรจะต้องบริหารงานตามหลักการของประชาธิปไตย โดยพยายามกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ครูแต่ละคนไปปฏิบัติ ในการประชุมครู ควรพยายามกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ไม่วางตนเป็นเจ้านาย จะทำให้เป็นที่เกรงกลัว เป็นเหตุให้ครูและนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง และไม่กล้าเข้าพบเมื่อมีปัญหา ครูใหญ่อาจารย์ใหญ่ ควรใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน เช่น จัดให้มีตู้รับความคิดเห็น เป็นผู้ถ่ายทอดและกระตุ้นให้บุคคลากรในโรงเรียน รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนตามวิถีทางประชาธิปไตย ควรสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับครูและนักเรียน จัดบรรยากาศในการประชุมให้เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้มีเหตุผลและมีความมั่นคงทางอารมณ์ ให้ความเสมอภาคแก่ครูและนักเรียนในขอบเขตของขนบธรรมเนียมอันดีงาม ควรถือว่า ครูน้อยเป็นผู้ร่วมงาน ไม่ใช่ผู้ใต้บังคับบัญชา[๒]

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่า ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอเมริกาและอังกฤษ ได้มองเห็นว่า ความขัดแย้ง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงได้มีการวิจัยในเรื่องบทบาทและความขัดแย้งในการบริหารอย่างกว้างขวางเป็นเวลานานมาแล้ว คือนับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารและครู ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

---

[๑] Eric Hoyle, op. cit., p. 48.

[๒] "รายงานการสัมมนาการฝึกสอนเรื่องการปฏิรูปการสอน" ครุศาสตร์ ๔ : ๗๔, สิงหาคม – ตุลาคม ๒๕๑๗.

สำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในการบริหารการศึกษาไว้บ้างเหมือนกัน แต่เท่าที่ศึกษาดูแล้ว ไม่พบว่ามีผู้ใดทำการศึกษาไปถึงความขัดแย้งที่เกี่ยวกับบทบาทเลย ผู้ศึกษามีความมั่นใจว่า การศึกษาครั้งนี้ จะช่วยชี้ให้เห็นความขัดแย้งที่มีอยู่ในการบริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูใหญ่โดยทั่วไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษา

<u>เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล</u>

การสร้างเครื่องมือ ประกอบไปด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ส่งแบบสอบถามปลายเปิด ให้ครูใหญ่ ครูหัวหน้าสายวิชา ครู และนักเรียนระดับ ม.ศ.๓ ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหรือพฤติกรรมของแต่ละฝ่าย ซึ่งเขาไม่พอใจ หรือไม่ต้องการ* ดังตัวอย่าง

<u>ตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่และครู</u>

ครูชายบางคนชอบพูดจาท้าทายและขู่นักเรียนเสมอ

ครูใหญ่ไม่ค่อยต้อนรับผู้ปกครองนักเรียน

ครูสตรีชอบบ่นจู้จี้กับนักเรียน บางคนด่า หรือใช้คำไม่สุภาพกับนักเรียน

ครูสตรีบางคนนุ่งกระโปรงสั้นเกินไป

<u>ตัวอย่างความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่และนักเรียน</u>

ครูใหญ่มักเอาแต่ใจตนเอง ไม่รับฟังความคิดเห็นของครู

ครูใหญ่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ เข้ากับคนทั่วไปไม่ได้

นักเรียนโห่ ฮาป่า ในขณะที่ครูพูด

นักเรียนไม่เคารพครูบาอาจารย์

<u>ตัวอย่างความคิดเห็นของครูใหญ่ เกี่ยวกับบทบาทของครูและนักเรียน</u>

ครูใช้เวลาทำงานส่วนตัวมากเกินไป

นักเรียนชอบทำลายทรัพย์สมบัติของโรงเรียน

ครูบางคนประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสม เช่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน เป็นอาจินต์

นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น หนีโรงเรียน เล่นการพนัน ฯลฯ

---

*ดูตัวอย่างแบบสอบถามปลายเปิดในภาคผนวก

๒. นำข้อมูลที่ได้ มาแยกกลุ่มของบทบาท โดยพิจารณาดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าความไม่พึงพอใจของทุกฝ่ายนั้น ส่วนมากเกี่ยวข้องอยู่กับการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ การสอนของครู การเรียนของนักเรียน การแต่งกายและการแสดงออกทางอารมณ์ ของแต่ละฝ่าย การปกครองและระเบียบวินัย และ การปฏิบัติตนในสังคม ดังนั้นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในกลุ่มบทบาทที่กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้เอง จึงแบ่งบทบาทที่จะศึกษาออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

๒.๑ บทบาทของครูใหญ่ ได้แก่

บทบาทด้านการบริหาร

บทบาทด้านสังคม

บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย

บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

๒.๒ บทบาทของครู ได้แก่

บทบาทด้านการสอน

บทบาทด้านสังคม

บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย

บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

๒.๓ บทบาทของนักเรียน ได้แก่

บทบาทด้านการเรียน

บทบาทด้านสังคม

บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย

บทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

๓. สร้างแบบสอบถาม ๓ ชุด คือ

๓.๑ ชุดสอบถามครูใหญ่ เกี่ยวกับบทบาทของครูและนักเรียน

๓.๒ ชุดสอบถามครู เกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่และนักเรียน

๓.๓ ชุดสอบถามนักเรียน เกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่และครู

การสร้างข้อคำถาม (item) นอกจากจะยึดข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นแนวในการสร้างแล้ว ผู้ศึกษายังได้ทำการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับความคาดหวังในบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ซึ่งต่างฝ่ายมีต่อกันและกัน จากบทความต่างๆ จากผลการวิจัย จากผลการอภิปราย จากหลักวิชาและทฤษฎีต่างๆ ในด้านการบริหารและด้านการสอน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามอีกด้วย เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อความที่ใช้ในข้อคำถาม สร้างเป็นข้อความเชิงพฤติกรรม เพื่อผู้ตอบจะได้สะท้อนออกมาเป็นภาพพจน์ สามารถเข้าใจได้โดยง่าย

สำหรับตารางกะแนนของแบบสอบถาม ได้อาศัยแนวจากแบบทดสอบวัดวินัยในตนเองซึ่ง ดร.วิรยุทธ วิเชียรโชติ ได้สร้างขึ้น เพื่อศึกษาร่วมกับ วรรณวิภา ทองงอก แต่แบบสอบถามสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้เพิ่มตารางคะแนนขึ้นอีก ๒ ช่อง เพื่อความเหมาะสม

ตัวอย่างแบบสอบถาม

(วัดบทบาทด้านอารมณ์ของครูใหญ่)

ครูใหญ่วิทย์ มีงานต้องทำมาก
ทำให้อารมณ์เสียได้ง่าย และ มักเกรี้ยวกราด
เอากับครูและนักเรียนเสมอๆ

ก. ท่านเห็นใจครูใหญ่วิทย์หรือไม่ เห็นใจ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เห็นใจ

ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบครูใหญ่วิทย์ไหม ทำ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ทำ

(วัดบทบาทด้านการสอนของครู)

ครูฉะอ้อน พยายามศึกษาวิชาทุกวิชา
ให้มากที่สุด จนสามารถอธิบายให้นักเรียนฟัง
ได้ทุกวิชา ทุกเวลา และ ทุกสถานที่

ก. ท่านต้องการครูแบบครูฉะอ้อนหรือไม่ ต้องการ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ต้องการ

ข. มีครูแบบครูฉะอ้อนในโรงเรียนของท่านไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

(วัดบทบาทด้านสังคมของนักเรียน)

เด็กวัยรุ่นสมัยนี้ ชอบทำอะไรให้ดัง ให้เด่น เช่น พูดดัง หรือทำอะไรให้อึกทึกครึกโครม

ก. ท่านมีความรู้สึกอย่างไร	เป็นเรื่องธรรมดา	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ต้องแก้ไข
ข. นักเรียนของท่านมักทำเช่นนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

สำหรับค่าตัวเลขในตารางคะแนน มีความหมายดังนี้

๓ = มากที่สุด

๒ = มาก

๑ = ค่อนข้างมาก

๐ = ปานกลาง

ในการตอบนั้น ผู้ตอบจะพิจารณาในขั้นแรกว่า มี หรือ ไม่มี, ต้องการ หรือ ไม่ต้องการ (แล้วแต่คำถาม) ถ้ามี มีมากเพียงใด ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ถ้าไม่มี ไม่มีมากเพียงใด แต่ถ้าเห็นว่า มีปานกลาง ก็จะให้ค่า ๐

การให้คะแนน จะให้คะแนน ๗ ค่า คือ ๑ – ๗ เนื่องจากข้อคำถามมีทั้งแบบถามในทางบวก และ ถามในทางลบ การให้ค่าคะแนนจึงพิจารณาตามความเป็นจริงว่า ผู้ตอบมีความต้องการหรือคาดหวังในลักษณะของบทบาทที่ถาม มากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่าง

(๑) ครูอำนาจ จะสอนพิเศษให้นักเรียนโดยไม่คิดค่าสอน เสมอๆ

ก. ครูอำนาจทำถูกต้องหรือไม่	ถูกต้อง	๓	(๒) ๖	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูกต้อง
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูทำแบบนี้ไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	(๒) ๒	๓	ไม่มี

(ผู้ตอบให้ค่า ๒ ด้าน ถูกต้อง แสดงว่าต้องการบทบาทที่ถาม มาก จึงให้คะแนน ๖ คะแนน ส่วนในข้อ ข. ผู้ตอบให้ค่า ๒ ทางด้าน ไม่มี แสดงว่ามีน้อย จึงให้คะแนน ๒ คะแนน)

(๒) ครูเดชมักเข้าสอนช้าเสมอ ๑

ก. ครูเดชทำเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสม | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เหมาะสม

ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูเดชไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๓

(ผู้ตอบให้ค่า ๓ ด้านไม่เหมาะสม ในข้อ ก. แสดงว่าเขาต้องการลักษณะของบทบาทที่ถาม น้อยที่สุด จึงให้คะแนน ๑ คะแนน ส่วนในข้อ ข. ผู้ตอบให้ค่า ๑ ทางด้าน มี แสดงว่ามีครูกระทำบทบาทที่ถาม ค่อนข้างมาก จึงให้คะแนน ๕ คะแนน)

<u>หมายเหตุ</u> ค่าคะแนนในข้อ ก. คือค่าคะแนนของความคาดหวัง
ค่าคะแนนในข้อ ข. คือค่าคะแนนของบทบาทที่เป็นจริง
ผลต่างของคะแนนในข้อ ก. กับ ข้อ ข. คือค่าความขัดแย้ง

๔. การทดลองสอบ (pre - test)และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

๔.๑ การทดลองสอบ

นำแบบสอบถามไปทดลองสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม คือ

- ครูใหญ่ ครูหัวหน้าสายวิชา และ ครูหัวหน้าฝ่ายต่างๆของโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ทำแบบสอบถามชุดของครูใหญ่
- ครูโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จำนวน ๓๐ คน ทำแบบสอบถามชุดของครู
- นักเรียนชั้น ม.ศ. ๓ ของโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จำนวน ๕๐ คน ทำแบบสอบถามชุดของนักเรียน

๔.๒ การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่ทดลองสอบแล้ว มาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ KUDER - RICHARDSON สูตร ๒๐*

---

*การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยละเอียด ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

เมื่อคำนวนหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง ๓ ฉบับแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

๑. แบบสอบถามชุดของนักเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น .๘๘๙

๒. แบบสอบถามชุดของครู ได้ค่าความเชื่อมั่น .๘๙๗

๓. แบบสอบถามชุดของครูใหญ่ ได้ค่าความเชื่อมั่น .๙๒๓

จากค่าความเชื่อมั่นที่ได้ แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ทดสอบได้

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

นำแบบสอบถาม ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนนักเรียน ครู และ ครูใหญ่ ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามโรงเรียน

โรงเรียน	นักเรียน		ครู	ครูใหญ่
	ชาย	หญิง		
โรงเรียนปากช่อง	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนโนนไทยคุรุอุปถัมภ์	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนพิมาย	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนสีคิ้ว"สวัสดิ์ผดุงวิทยา"	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนโนนสูง "ศรีชานี"	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนบัวใหญ่	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนโชคชัยสามัคคี	๑๕	๑๕	๑๕	๑
โรงเรียนเมืองคง	๑๕	๑๕	๑๕	๑
รวม	๒๗๐		๑๓๕	๙

การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ออกไปเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และ ได้รับความร่วมมือจากครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนต่างๆเป็นอย่างดี จึงได้ข้อมูลคืนครบจำนวนเป็นส่วนมาก ยกเว้นโรงเรียนบัวใหญ่ กับโรงเรียนเมืองคง เพียง ๒ โรงเท่านั้น ที่ได้รับข้อมูลของครูคืนเพียง ๘๐% และ ๘๖.๖๗% ตามลำดับ สำหรับข้อมูลของนักเรียนและของครูใหญ่นั้น รวบรวมได้ครบทุกโรงเรียน

<u>การกระทำกับข้อมูล</u>

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ได้กระทำตามลำดับขั้นดังนี้

๑. เลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก เช่น แบบสอบถามที่ตอบไม่หมด หรือ ขีดฆ่ามาก

๒. เลือกแบบสอบถามที่ตอบไม่ตรงความจริงหรือผู้ตอบไม่เต็มใจตอบ ออก โดยสังเกตที่การตอบ ปานกลางโดยตลอด

๓. คัดเอาแบบสอบถามที่ดีที่สุดไว้ตามจำนวนดังนี้

ของนักเรียน	๑๘๐ ฉบับ
ของครู	๙๐ ฉบับ
ของครูใหญ่	๙ ฉบับ

๔. ให้คะแนนแบบสอบถาม

๕. กรอกคะแนนลงตารางเพื่อรวมคะแนน หาค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ ในขั้นต่อไป

<u>สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้</u>

๑. การคำนวนหาค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตร

$$r_{XX} = \frac{n}{n-1} \cdot \frac{S_X^2 - \sum_{i=1}^{n} S_i^2}{S_X^2}$$

เมื่อ n = จำนวนข้อของข้อสอบ

S_X^2 = variance ของคะแนนรวมของทุกคน

$\sum_{i=1}^{n} S_i^2$ = ผลรวมของ variance ของคะแนนแต่ละข้อ

๒. การหาค่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทด้านต่างๆ ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของความคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงแต่ละด้าน

X = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคน

๓. การวิเคราะห์หาค่ากวาดขัดแย้ง

๓.๑ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของ

- ครูและครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน
- ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่
- ครูใหญ่และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครู

โดยการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง โดยวิธี t-test ใช้สูตรต่อไปนี้

๓.๑๑ หาค่า variance ใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

๓.๑๒ หาค่า t ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

๓.๒ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของบทบาทแต่ละด้าน โดยการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง ใช้สูตรเดียวกับข้อ ๓.๑

บทที่ ๔

ผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์และการแปรความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะแยกกล่าวเป็นข้อๆดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่มีต่อบทบาทของกันและกัน กับบทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย

๒. ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่

๓. ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน

๔. ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน และ ครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริงของครู

๕. ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ซึ่งมีต่อกันและกัน โดยเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาท เพื่อให้เห็นความขัดแย้งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ความขัดแย้งทุกลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ทำการวิเคราะห์ด้วยการหาอัตราส่วนวิกฤต (t-distribution) ของความแตกต่าง ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ตามที่แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ที่มีต่อบทบาทของกันและกัน กับบทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย เมื่อมองโดยส่วนรวม

ความคาดหวัง	$\bar{X}$	t	P	$\bar{X}$	บทบาทที่เป็นจริง
นักเรียน →	๕.๔๓๑	๖.๑๓๓	.๐๑	๔.๑๑๗	← ครูใหญ่
ครู →	๕.๐๗๐	๓.๖๖๔	.๐๑	๓.๖๔๔	← ครูใหญ่
ครูใหญ่ →	๔.๖๔๖	๑.๔๔๘	NS	๒.๖๔๑	← นักเรียน
นักเรียน →	๕.๐๘๓	๖.๓๐๐	.๐๑	๓.๘๒๓	← ครู
ครู →	๕.๒๘๔	๘.๖๒๒	.๐๑	๒.๘๑๘	← นักเรียน
ครูใหญ่ →	๔.๔๗๑	๑.๕๔๒	NS	๓.๓๐๕	← ครู

NS = Non - significant

จากตารางที่ ๒ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของนักเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ แตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๑ ส่วนความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน และความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูนั้น ต่างก็แตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียนและครู อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น .๐๑ เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ ส่วนความคาดหวังของครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทของครู และ นักเรียน ไม่มีความแตกต่างจากบทบาทที่เป็นจริงของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเลย จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๓ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่

บทบาทของครูใหญ่	คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง		t
	นักเรียน	ครู	
ด้านการบริหาร	๖.๒๔๐	๖.๐๓๖	๑.๐๙๑
ด้านสังคม	๕.๕๘๐	๕.๒๘๖	๐.๙๘๑
ด้านการปกครองและระเบียบวินัย	๕.๔๙๘	๕.๐๖๘	๑.๖๗๒
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์	๔.๗๖๔	๓.๓๔๐	๕.๔๕๖**
คะแนนเฉลี่ยบทบาทของครูใหญ่ทั้ง ๔ ด้าน	๕.๔๑๓	๕.๐๗๐	๑.๐๘๙

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวัง ของนักเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ต่างเห็นว่าบทบาทที่ครูใหญ่ควรจะกระทำตามลำดับ ได้แก่บทบาทด้านการบริหาร ด้านสังคม ด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ แต่สำหรับด้านบุคลิกภาพและอารมณ์นั้น นักเรียนมีความคาดหวังสูงกว่าครูมาก ซึ่งจะสังเกตได้จากค่าความแตกต่างของความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ แต่เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของครูใหญ่ ของครู และ ของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นส่วนรวมแล้ว จะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากตารางที่ ๓ มาแสดงในรูปของแผนภาพ เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของความขัดแย้งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะปรากฏผลดังที่แสดงไว้ในภาพประกอบที่ ๑

ภาพประกอบที่ ๑ แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของนักเรียนและความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่

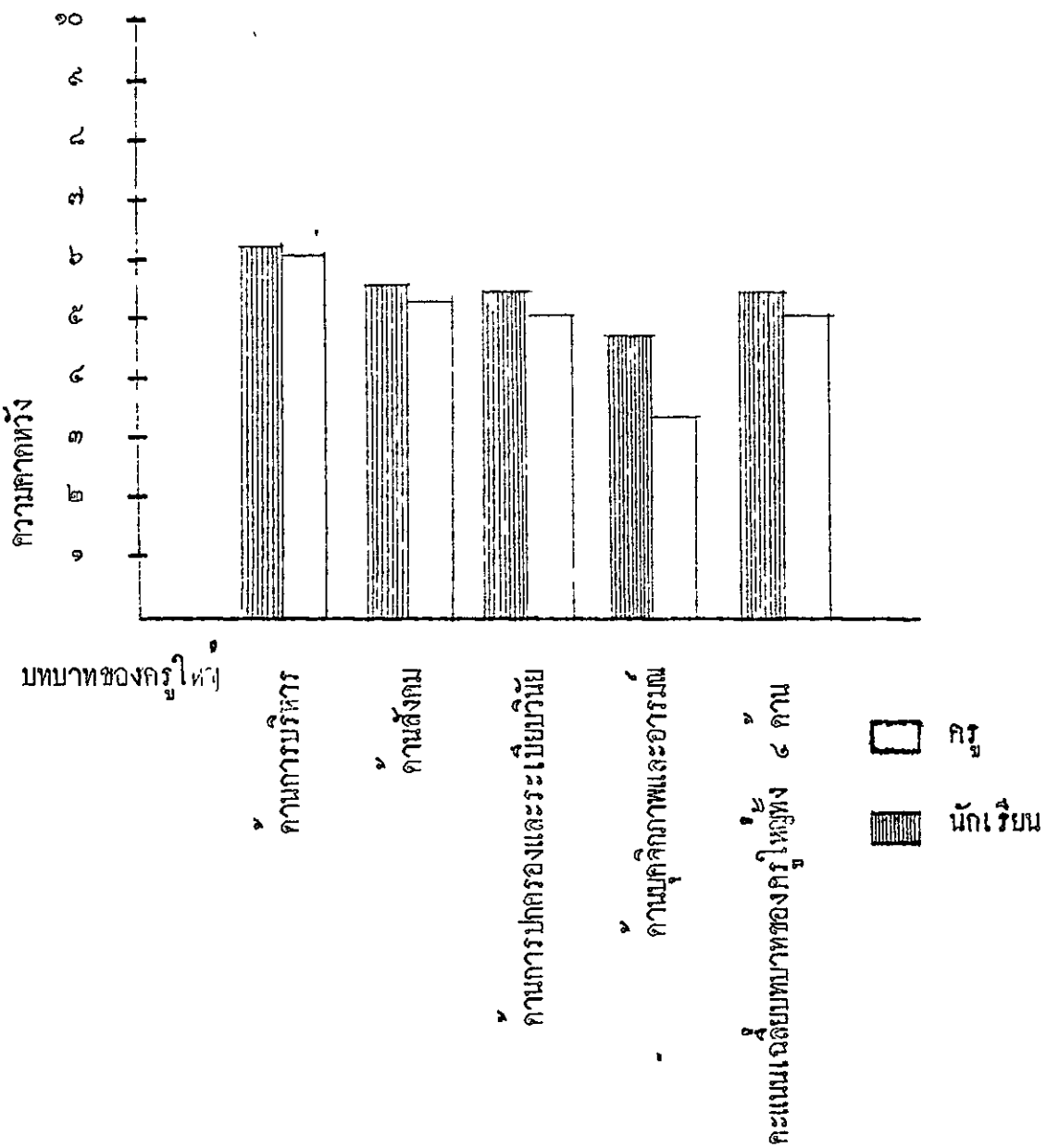

ตารางที่ ๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูและครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน

บทบาทของนักเรียน	คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง		t
	ครู	ครูใหญ่	
ด้านการเรียน	๖.๖๙๗	๕.๑๓๙	๒.๗๕๒**
ด้านสังคม	๕.๒๔๘	๔.๗๖๒	๐.๙๗๑
ด้านการปกครองและระเบียบวินัย	๕.๕๓๙	๔.๕๓๗	๑.๓๓๒
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์	๔.๖๕๒	๔.๐๓๗	๐.๘๑๖
คะแนนเฉลี่ยบทบาทของนักเรียนทั้ง ๔ ด้าน	๕.๒๘๔	๔.๖๔๖	๐.๘๑๖

*t .๐๕ = ๑.๙๘๐, **t .๐๑ = ๒.๖๑๗

จากตารางที่ ๔ จะเห็นว่า ความคาดหวังของครู และ ของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน ไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ครูมีความคาดหวังสูงในบทบาทด้านการเรียน ด้านการปกครองและระเบียบวินัย ด้านสังคม และ ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ตามลำดับ ส่วนครูใหญ่มีความคาดหวังสูงในบทบาทด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ตามลำดับ จะสังเกตเห็นได้ว่า ค่าความคาดหวังของครูนั้น สูงกว่าค่าความคาดหวังของครูใหญ่ทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของทั้งสองฝ่ายแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เพียงด้านเดียวคือ ด้านการเรียนของนักเรียน ส่วนความคาดหวังที่มีค่าความแตกต่างในลำดับถัดลงมา ได้แก่ ด้านการปกครองและระเบียบวินัย ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ และ ด้านสังคม เมื่อเปรียบเทียบผลรวมระหว่างความคาดหวังของครูกับของครูใหญ่แล้ว ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากตารางที่ ๔ มาแสดงในรูปของแผนภาพ เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของความขัดแย้งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะปรากฏผลดังที่แสดงไว้ในภาพประกอบที่ ๒

ภาพประกอบที่ ๒ แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครูและของครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆของนักเรียน

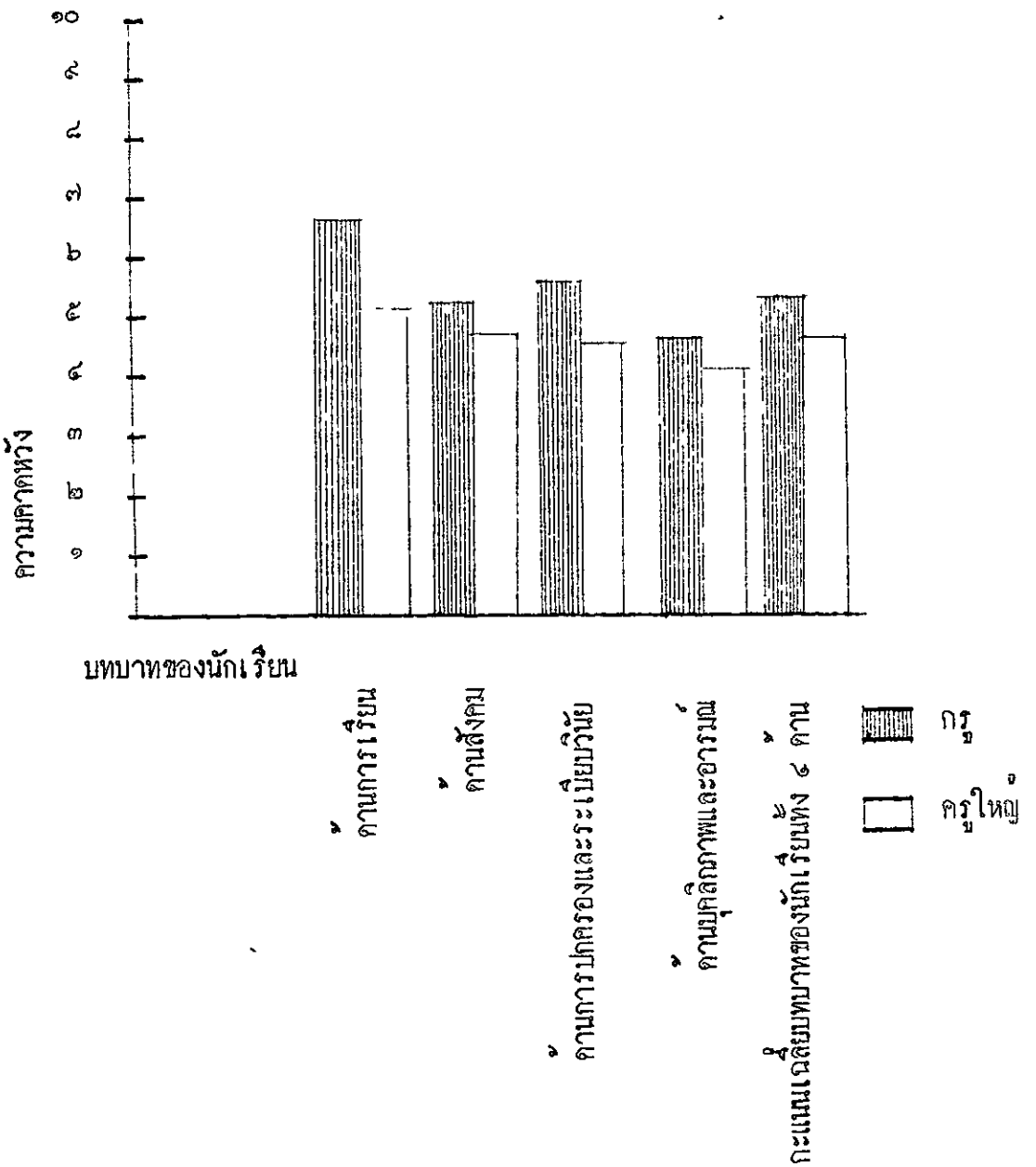

ตารางที่ ๕ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียนและของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของครู

บทบาทของครู	คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง		t
	นักเรียน	ครูใหญ่	
ด้านการสอน	๕.๐๘๑	๖.๐๓๐	๑.๑๐๐
ด้านสังคม	๔.๘๘๖	๔.๓๔๔	๐.๕๑๓
ด้านการปกครองและระเบียบวินัย	๕.๗๘๗	๕.๐๖๓	๐.๘๗๔
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์	๔.๒๗๘	๔.๔๔๔	๐.๒๘๖
คะแนนเฉลี่ยบทบาทของครูทั้ง ๔ ด้าน	๕.๐๘๓	๔.๙๗๑	๐.๑๔๓

$^{*}t_{.05}$ = ๑.๙๖๐, $^{**}t_{.01}$ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๕ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของนักเรียนและความคาดหวังของครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆของครู ไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ นักเรียนมีความคาดหวังสูงในบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัย ด้านการสอน ด้านสังคม และ ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ของครูตามลำดับ ในขณะที่ครูใหญ่ มีความคาดหวังสูงในบทบาทด้านการสอน ด้านการปกครองและระเบียบวินัย ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ และด้านสังคมของครูตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความคาดหวังของครูใหญ่ในด้านการสอนและด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าความคาดหวังของนักเรียน แต่ในด้านอื่นๆอีก ๒ ด้านนั้น ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนสูงกว่าของครูใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของทั้ง ๒ ฝ่าย ในแต่ละด้าน และ โดยส่วนรวม ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันเลย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ ๕

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากตารางที่ ๕ มาแสดงเป็นแผนภาพ เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของความขัดแย้งชัดเจนยิ่งขึ้น จะปรากฏผลดังที่แสดงไว้ในภาพประกอบที่ ๓

ภาพประกอบที่ ๓ แสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของนักเรียนและความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของครู

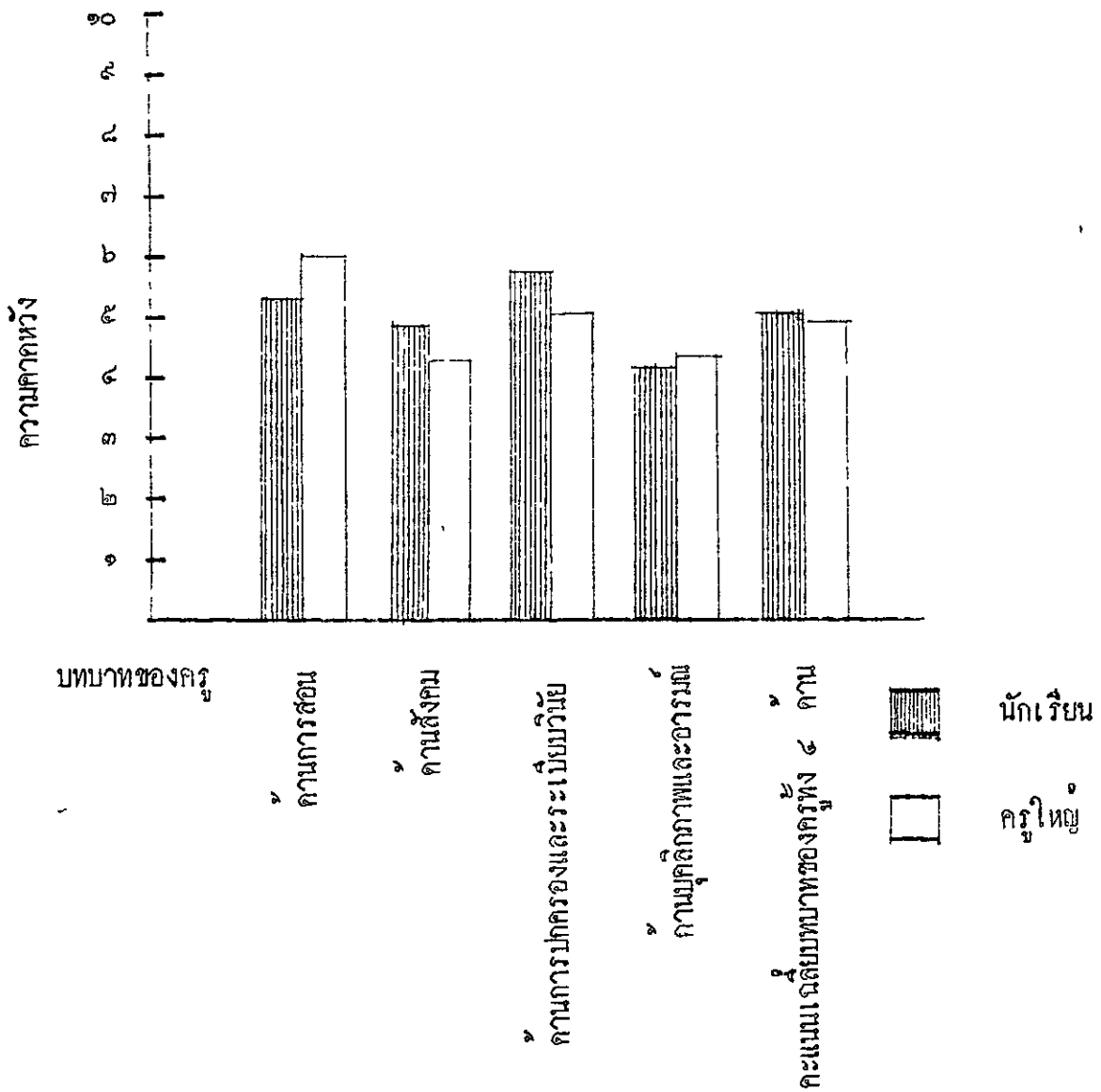

ของความคาดหวังจะสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง นอกจากบทบาทลักษณะที่ครูสอนเรื่อยไป โดยไม่สนใจว่านักเรียนจะตั้งใจเรียนหรือไม่ ครูสูบบุหรี่ขณะสอน และครูนั่งสอนตามหนังสือไปเรื่อยๆ ซึ่งครูใหญ่เห็นว่าครูไม่ควรปฏิบัติ แต่ก็ปรากฏว่าครูก็ระทำอยู่เสมอ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละลักษณะของบทบาท จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นความคาดหวังและความเป็นจริงของการสูบบุหรี่ขณะสอน และการเตรียมการสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว จะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

ตารางที่ ๗ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้ง ระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู

ลักษณะบทบาทด้านสังคมของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ใช้วาจาไม่เหมาะสมกับนักเรียน เช่น พูดคำหยาบ พูดดูถูก หรือ ท้าทายนักเรียน	๑.๔๔๔	๓.๓๓๓	๓.๐๑๘*
ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เป็นประจำ จนติดเป็นนิสัย	๒.๑๑๑	๓.๐๐๐	.๘๙๖
มั่วสุมในการพนัน	๒.๑๑๑	๒.๕๕๖	.๕๑๘
เป็นกันเองกับนักเรียน ไม่ถือตัวหรือวางอำนาจ	๕.๔๔๔	๓.๗๗๘	๑.๕๐๙
ขยันขันแข็ง อุทิศเวลาให้กับการงานในหน้าที่	๖.๒๒๒	๓.๕๕๖	๒.๕๙๘*
ยอมรับนับถือในความคิด ความสามารถของนักเรียน	๔.๓๓๓	๓.๗๗๘	.๖๙๗
ประจบสอพลอ เอาใจเจ้านาย	๑.๓๓๓	๒.๓๓๓	๑.๒๕๒
พยายามรู้จักนักเรียนและจำชื่อนักเรียนได้	๕.๒๒๒	๓.๕๕๖	๑.๒๙๒
ไม่ถือตนว่ามีสิทธิพิเศษเหนือนักเรียน	๕.๗๗๘	๔.๑๑๑	๒.๒๒๓
กล้าแสดงความคิดเห็น คัดค้าน โต้แย้ง	๖.๑๑๑	๓.๕๕๖	๒.๕๐๒*
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของครู กับค่าของความขัดแย้ง	๔.๓๔๔	๒.๙๖๗	๑.๑๙๙

*t.๐๕ = ๒.๓๖๕, **t.๐๑ = ๓.๔๙๙

ตารางที่ ๖ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการสอนของครู

ลักษณะบทบาทด้านการสอนของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มเวลา	๖.๘๙๙	๓.๗๗๘	๓.๑๙๑*
ครูนั่งสอนตามหนังสือไปเรื่อยๆ	๒.๒๒๒	๔.๓๓๓	๒.๗๑๘*
จัดกิจกรรมเสริมความรู้ เช่น รายการทายปัญหา	๖.๑๑๑	๓.๔๔๔	๔.๐๕๙**
สอนโดยให้นักเรียนค้นคว้าและเรียนเองบ้าง	๖.๔๔๔	๔.๑๑๑	๔.๑๘๑**
ใช้อุปกรณ์การสอนช่วยในการสอนเสมอ	๖.๔๔๔	๔.๑๑๑	๓.๙๔๘**
ทำบทเรียนให้น่าสนใจ มีเกร็ดความรู้ประกอบการสอน	๖.๘๘๙	๕.๐๐๐	๗.๒๓๘**
มีความรู้ดี สามารถสอนได้ทุกวิชา	๖.๓๓๓	๔.๓๓๓	๓.๓๒๘**
สูบบุหรี่ขณะทำการสอน	๒.๕๕๖	๓.๘๘๙	.๓๕๖
สอนเรื่อยไป โดยไม่สนใจว่านักเรียนจะตั้งใจเรียนหรือไม่ หรือจะทำแบบฝึกหัดหรือไม่	๔.๒๒๒	๖.๕๕๕	๓.๔๐๖*
เตรียมการสอนอย่างดี โดยสม่ำเสมอ	๕.๔๔๔	๔.๘๘๙	๑.๑๙๐
ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมากๆโดยสม่ำเสมอ	๖.๔๔๔	๓.๘๘๙	๔.๐๑๓**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของกรู กับ ค่าของความขัดแย้ง	๖.๐๓๐	๓.๘๒๙	๒.๗๐๘*

*t .๐๕ = ๒.๓๖๕, **t .๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๖ จะเห็นว่าความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการสอนของครูนั้น มีความแตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของกรู เกือบทุกลักษณะ ส่วนใหญ่แล้วค่าคะแนนเฉลี่ย

จากตารางที่ ๗ จะเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงของครูในด้านนี้ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาทแล้ว จะเป็นว่า มีเพียง ๓ ลักษณะเท่านั้น ที่ความคาดหวังและความเป็นจริง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การใช้วาจาไม่เหมาะสมกับนักเรียน ความขยันขันแข็ง อุทิศเวลาให้แก่การงานในหน้าที่ และการกล้าแสดงความคิดเห็น คัดค้าน โต้แย้ง ส่วนความคาดหวังกับความเป็นจริงในบทบาทลักษณะอื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ ๘ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยที่เป็นจริงของครู

ลักษณะของบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
การทำโทษด้วยวิธีรุนแรง เช่น เฆี่ยนตี	๕.๓๓๓	๔.๒๒๒	๑.๑๓๐
ทำโทษด้วยวิธีแปลกๆ เช่นให้เขกพื้น คาบไม้บรรทัด	๒.๖๖๖	๔.๑๑๑	๒.๑๗๔
ทำโทษต่อหน้านักเรียนในชั้น หรือ ทั้งโรงเรียน	๓.๖๖๗	๔.๒๒๒	.๕๐๙
ทำโทษด้วยการดุด่าหรือติเตียนให้ได้อาย	๒.๘๘๘	๔.๑๑๑	๑.๐๑๐
ให้รางวัลหรือชมเชย เมื่อนักเรียนกระทำดี	๖.๒๒๒	๕.๓๓๓	.๘๔๖
เอาใจใส่ความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งภายในและนอกโรงเรียน	๕.๘๘๙	๔.๗๗๘	๑.๐๖๕
ครูประจำชั้นให้การอบรมอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ	๖.๓๖๒	๓.๗๗๘	๓.๐๒๑*
กะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับค่าของความขัดแย้ง	๕.๖๖๓	๓.๙๒๑	๑.๐๓๔

*t .๐๕ = ๒.๓๖๕, **t.๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๘ เมื่อมองโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทที่เป็นจริงของครูในด้านนี้ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละลักษณะของบทบาท จะเห็นว่ามีเพียงลักษณะเดียว ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ คือ ครูประจำชั้นให้การอบรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ ส่วนบทบาทในลักษณะอื่นๆ ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง เท่าที่สังเกตดูจากค่าของความแตกต่าง จะเห็นว่าความแตกต่างในลักษณะของการทำโทษด้วยวิธีแปลกๆ ๆ มีค่าสูงอย่างเห็นได้ชัด แสดงว่าครูใหญ่ ไม่พอใจการทำโทษด้วยวิธีดังกล่าวมัก แต่ครูยังคงปฏิบัติอยู่เสมอ

ตารางที่ ๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู

ลักษณะของบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ครสตรีแต่งกายแต่งหน้าตามแฟชั่นใหม่ๆอยู่เสมอ เช่น นุ่งกระโปรงสั้น ทาตา ทาเล็บ สีแปลกๆ	๒.๑๑๑	๓.๒๒๒	๑.๒๑๓
ครูชายไว้ผมยาว และแต่งกายตามแฟชั่นใหม่อยู่เสมอ	๑.๓๓๓	๔.๔๔๔	๗.๕๕๑**
ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ หรือ เกรี้ยวกราดโมโหง่าย	๓.๔๔๔	๑.๐๐๐	๓.๗๔๗**
มีอารมณ์ขัน พูดคุยสนุก	๖.๑๑๑	๔.๖๖๗	๒.๕๖๐
มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ	๕.๐๐๐	๓.๖๖๗	๔.๐๐๓**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูกับค่าของความขัดแย้ง	๔.๔๔๔	๒.๕๕๖	๒.๓๖๖*

*t .๐๕ = ๒.๓๖๕, **t .๐๑ = ๓.๔๔๙

จากตารางที่ ๙ จะเห็นว่า ความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งเมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมและเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาท ยกเว้นลักษณะบทบาทการแต่งกายของครูสตรีเพียงลักษณะเดียวเท่านั้น ที่ไม่มีความแตกต่างกัน จะสังเกตเห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังบางลักษณะน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย ของความเป็นจริง ทั้งนี้ เนื่องจากครูใหญ่เห็นว่าครูไม่ควรปฏิบัติ แต่ในภาวบเป็นจริงนั้น ครูยังคงกระทำอยู่เสมอ

ตารางที่ ๑๐ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน

ลักษณะบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียน	๓.๗๗๘	๑.๒๒๒	๓.๓๐๒*
สนใจฟังครูอาจารย์ในขณะสอน	๔.๕๕๖	๓.๔๔๔	๑.๔๘๓
รักการเรียน ไม่ต้องเคี่ยวเข็ญให้เรียน	๖.๓๓๓	๓.๘๙๙	๖.๒๘๓**
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน	๕.๘๙๙	๒.๔๔๔	๙.๖๗๗**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน กับค่าความขัดแย้ง	๕.๑๓๙	๒.๗๕๐	๓.๐๒๘*

*t.๐๕ = ๒.๓๖๕, **t.๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๑๐ จะเห็นว่า ความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งเมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวม และ เปรียบเทียบ

เป็นรายลักษณะของบทบาท ยกเว้นบทบาทลักษณะการสนใจฟังครูอาจารย์ขณะสอน ลักษณะเดียวที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง แสดงว่าครูใหญ่ยังเห็นว่านักเรียนยังตั้งใจเรียนดี

ตารางที่ ๑๑ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน

ลักษณะของบทบาทด้านสังคมของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
กล้าโต้แย้งครูเมื่อไม่เห็นด้วย	๖.๔๔๔	๔.๓๓๓	๖.๒๔๐**
เป็นเด็กหัวอ่อนว่านอนสอนง่าย	๔.๓๓๓	๔.๑๑๑	๐.๒๑๒
พูดจาหยาบคายและเสียงดังเกินควร	๒.๘๘๙	๕.๖๖๗	๒.๘๔๑*
เคารพนับถือครูอาจารย์และผู้ใหญ่	๔.๑๑๑	๒.๗๗๘	๑.๙๕๗
ช่วยรักษาสมบัติของส่วนรวม	๓.๗๗๘	๑.๕๕๖	๓.๑๕๒*
มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ	๓.๖๑๑	.๑๑๑	๓.๑๑๐*
ช่วยงานครูและงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ	๕.๘๙๙	๓.๖๖๗	๒.๔๙๙*
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน กับค่าของความขัดแย้ง	๔.๗๖๒	๒.๙๒๑	๑.๘๙๒

*t .๐๕ = ๒.๓๖๕, **t .๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๑๑ จะเห็นว่า เมื่อมองโดยส่วนรวมแล้ว ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริง ด้านสังคมของนักเรียน แต่เมื่อมองเป็นรายลักษณะของบทบาท จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกือบทุกลักษณะ มีเพียง ๒ ลักษณะเท่านั้น

ที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังและความเป็นจริง ได้แก่ลักษณะ การเป็นเด็กหัวอ่อน ว่านอนสอนง่าย และการเคารพครูอาจารย์และผู้ใหญ่ แสดงว่าครูใหญ่ ยังเห็นว่านักเรียนยังคงเป็นเด็กว่านอนสอนง่ายและเคารพครูอาจารย์และผู้ใหญ่ อยู่พอสมควร เมื่อสังเกตค่าคะแนนเฉลี่ยจะเห็นว่า ส่วนมากแล้วค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง จะสูงกว่าความเป็นจริง ยกเว้นบทบาทลักษณะพูดจาหยาบคายและเสียงดังเกินควร เพียงลักษณะเดียว ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังน้อยกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะครูใหญ่ไม่ต้องการลักษณะดังกล่าว แต่นักเรียนยังกระทำอยู่มาก

ตารางที่ ๑๒ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัย ของนักเรียน

ลักษณะของบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
หนีโรงเรียนเป็นประจำ	๒.๘๘๙	๔.๕๔๖	๒.๑๕๔
ทำความเคารพครูอาจารย์	๓.๘๘๙	๒.๐๐๐	๒.๘๓๖*
สูบบุหรี่และ เสพของมึนเมาอื่นๆ	๑.๐๐๐	๓.๖๖๗	๔.๐๐๕**
จัดกิจกรรมภายในโรงเรียนโดยไม่ปรึกษาครูอาจารย์	๑.๖๖๗	๒.๔๔๔	๐.๘๙๕
นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น ร่วมวางกฎระเบียบต่างๆของโรงเรียน	๖.๐๐๐	๓.๘๘๙	๒.๑๗๙
มีวินัยในตนเอง ไม่ต้องให้ครูกอยควบคุมอยู่เสมอ	๖.๖๖๗	๔.๕๕๖	๓.๙๘๓**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน กับค่าของความขัดแย้ง	๔.๙๔๗	๔.๒๓๖	๑.๘๗๐

*t .๐๕ = ๒.๓๖๕, **t .๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๑๒ แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริง ด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียนแล้ว จะไม่มีความแตกต่างกันเลย แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาท จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในลักษณะของบทบาทเหล่านี้คือ การเคารพครูอาจารย์ การสูบบุหรี่และเสพของมึนเมา และการมีวินัยในตนเอง ส่วนบทบาทลักษณะหนีโรงเรียนเป็นประจำ จัดกิจกรรมภายในโรงเรียนโดยไม่ปรึกษาครูอาจารย์ และการมีส่วนร่วมในการปกครองนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน ระหว่างความคาดหวังและความเป็นจริง

ตารางที่ ๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน

ลักษณะของบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
แต่งเครื่องแบบไม่ถูกระเบียบของโรงเรียน	๒.๒๒๒	๔.๒๒๑	๒.๔๒๑*
แต่งกายไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ	๒.๘๘๙	๓.๕๕๖	๐.๖๔๔
ไว้ผมยาวเกินควร ไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน	๒.๐๐๐	๔.๓๓๓	๒.๐๐๑
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูใหญ่กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียนกับค่าความขัดแย้ง	๒.๐๐๐	๔.๐๓๗	๑.๘๑๖

*t.๐๕ = ๒.๓๖๕, **t.๐๑ = ๓.๔๙๙

จากตารางที่ ๑๓ จะเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบผลรวมของความคาดหวังกับความเป็นจริง แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะ จะเห็นได้ว่า มีเพียงการแต่งเครื่องแบบไม่ถูกระเบียบ

เพียงลักษณะเดียว ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนบทบาทลักษณะอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกัน ระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง สำหรับค่าของคะแนนเฉลี่ย จะสังเกตเห็นว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง น้อยกว่าความเป็นจริงทุกลักษณะ ทั้งนี้เพราะ ลักษณะของบทบาทในด้านนี้เป็นไปในด้านนิเสธ ซึ่งครูใหญ่ไม่ปรารถนา แต่ปรากฏว่านักเรียนกระทำอยู่เสมอ

<u>หมายเหตุ</u> ในด้านอารมณ์ของนักเรียน ไม่ได้ทำการศึกษา เพราะไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

ตารางที่ ๑๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
จัดและส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เช่น สภานักเรียน	๖.๕๕๖	๕.๑๒๒	๑๑.๐๙๙**
จัดบริการด้านสวัสดิการครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ	๖.๖๒๒	๔.๒๐๐	๑๓.๗๖๑**
ปรับปรุงด้านวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพ	๖.๕๘๘	๓.๗๐๐	๑๕.๔๔๔**
จัดตกแต่งอาคารและบริเวณโรงเรียนให้สดชื่นสวยงาม	๖.๗๒๒	๔.๗๑๒	๙.๕๗๑**
มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี	๖.๓๘๘	๔.๕๐๐	๘.๒๘๑**
ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	๕.๘๘๙	๕.๓๕๖	๒.๓๗๙*
ยึดกฎระเบียบมากกว่าเหตุผล ในการบริหาร	๔.๘๖๖	๔.๘๕๖	๐.๐๒๙
ช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ	๔.๗๗๘	๔.๒๑๒	๑.๙๖๕
บำรุงขวัญและสร้างสรรค์สามัคคีในหมู่ครู	๕.๙๒๑	๔.๑๑๖	๙.๗๘๓**
กะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เห็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่ กับค่าของความขัดแย้ง	๖.๐๓๖	๔.๕๓๐	๖.๐๙๗**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๘ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่ ทั้งโดยผลรวมและรายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เกือบทั้งสิ้น ยกเว้นบทบาทลักษณะที่ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพียงบทบาทเดียว ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๕ ส่วนบทบาทลักษณะยึดกฎระเบียบมากกว่าเหตุผล และ การช่วยเหลือสงเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างจริงใจนั้น ไม่มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง

ตารางที่ ๑๕ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
มีความเป็นกันเองกับครูและนักเรียน ไม่ถือตัวหรือวางอำนาจ	๖.๗๒๒	๕.๓๗๘	๘.๕๐๖**
มีอัธยาศัยไมตรีอันดีงามต่อกันทุกระดับ	๖.๘๘๙	๔.๓๓๓	๙.๕๓๗**
ไม่มั่วสุมในการพนัน	๒.๔๘๙	๑.๖๔๔	๓.๓๔๐**
ไม่เสพเครื่องดองของเมาหรือยาเสพติดทุกชนิด	๓.๙๑๑	๓.๓๐๐	๑.๕๒๐
มีความซื่อสัตย์สุจริต	๖.๓๕๖	๔.๐๑๑	๑๐.๘๐๖**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูกับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่ กับค่าของความขัดแย้ง	๕.๒๗๖	๓.๗๓๓	๔.๓๖๖**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๕ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่ มีความแตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เกือบทุกลักษณะ ยกเว้นความคาดหวังและความเป็นจริงของบทบาทลักษณะ การไม่เสพเครื่องดองของเมาและยาเสพติดเพียงลักษณะเดียวที่ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว ความคาดหวังและความเป็นจริง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๑

ตารางที่ ๑๖ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครอง	๕.๙๑๑	๔.๑๔๔	๖.๕๙๓**
ปกครองแบบเคร่งกรัดเด็ดขาด ทำโทษรุนแรง	๕.๐๔๔	๓.๗๑๑	๔.๒๓๒**
ใช้วิธีการปกครองแบบเอาใจนักเรียน	๓.๓๘๙	๔.๒๗๘	๒.๘๑๓**
ดำเนินการปกครองในรูปคณะกรรมการ	๕.๗๓๓	๔.๑๔๔	๕.๔๔๒**
เอาใจใส่ในความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด	๖.๐๒๒	๕.๔๐๐	๒.๐๐๖*
มีความยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง	๖.๐๐๐	๑.๖๐๐	๒๖.๘๒๙**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ และ ค่าความขัดแย้ง	๕.๔๙๘	๔.๑๐๒	๔.๖๘๕**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t.๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๖ จะเห็นว่า ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ มีความแตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ในด้านนี้เกือบทุกลักษณะ ยกเว้นความคาดหวังและความเป็นจริงของบทบาทลักษณะ การเอาใจใส่ในความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพียงลักษณะเดียว ที่ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาดูค่าคะแนนเฉลี่ยจะเห็นว่าส่วนใหญ่แล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังจะสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง นอกจากบทบาทลักษณะ ใช้วิธีการปกครองแบบเอาใจนักเรียน ซึ่งครูเห็นว่า ครูใหญ่ไม่ควรกระทำเช่นนั้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ครูใหญ่มักปกครองแบบเอาใจนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง และ ความเป็นจริง จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ .๐๑

ตารางที่ ๑๗ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ทันสมัย เหมาะสมกับสถานภาพ	๓.๑๑๑	๒.๖๖๕	๑.๔๕๖
ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ เกรี้ยวกราด โมโหง่าย	๓.๘๐๐	๓.๒๐๐	๒.๑๓๕*
มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ	๓.๑๖๗	๒.๕๓๓	๑.๙๑๕
ใจคอหนักแน่นมีเหตุผล ไม่เชื่อคนง่าย	๓.๔๓๓	๓.๒๗๘	๐.๘๐๐
เอาแต่ใจตนเอง ไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	๒.๑๑๑	๓.๑๘๙	๔.๒๖๑**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ และ ค่าของความขัดแย้ง	๓.๓๔๐	๒.๓๙๘	๒.๙๐๗**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๗ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ มีความแตกต่างกับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ใน ๒ ลักษณะ ได้แก่ การไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ เกรี้ยวกราด โมโหง่าย กับ การเอาแต่ใจตนเอง ไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนบทบาทลักษณะอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑

ตารางที่ ๑๘ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน

ลักษณะบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียน	๕.๑๓๓	๑.๔๕๕	๑๙.๗๖๖**
สนใจฟังครูอาจารย์ในขณะสอน	๔.๙๘๘	๒.๒๐๐	๑๑.๐๒๔**
รักการเรียน ไม่ต้องเคี่ยวเข็ญให้เรียน	๖.๓๓๓	๔.๒๒๒	๙.๕๕๖**
ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน	๖.๓๓๓	๒.๖๖๗	๓๐.๐๙๔**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียน และค่าของความขัดแย้ง	๖.๖๙๗	๒.๖๓๖	๒๐.๘๒๖**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๘ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของครูที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนของนักเรียน มีความแตกต่างจากบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทุกลักษณะ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังและความเป็นจริง จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับความขัดแย้งในบทบาทด้านอื่นๆแล้ว พบว่าความขัดแย้งในด้านนี้มีสูงที่สุด

ตารางที่ ๑๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน

ลักษณะบทบาทด้านสังคมของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
กล้าโต้แย้งครูอาจารย์เมื่อไม่เห็นด้วย	๕.๔๗๘	๓.๗๑๑	๗.๐๙๕**
เป็นเด็กหัวอ่อน ว่านอนสอนง่าย	๖.๑๑๑	๔.๙๑๑	๕.๗๙๗**
พูดจาหยาบคายและและพูดดังเกินควร	๕.๘๑๑	๖.๒๘๙	๒.๗๖๓**
ให้ความเคารพนับถือครูอาจารย์และผู้ใหญ่	๔.๘๒๒	๓.๑๔๔	๘.๑๙๘**
ช่วยรักษาสมบัติของส่วนรวม	๔.๕๔๔	๑.๘๔๔	๙.๓๗๕**
มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ	๓.๐๐๐	๒.๐๔๔	๓.๒๐๘**
ช่วยงานครูและงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ	๖.๔๘๙	๓.๙๗๘	๑๒.๗๔๖**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของนักเรียน และค่าของความขัดแย้ง	๕.๒๔๘	๓.๐๖๗	๖.๖๑๕**

*t.๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๑๙ จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของนักเรียนมีความแตกต่างจากบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียนในด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทุกลักษณะ และเมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น.๐๑ เช่นเดียวกัน

ตารางที่ ๒๐ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน

ลักษณะบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
หนีโรงเรียนเป็นประจำ	๑.๗๕๖	๔.๙๕๖	๑๒.๙๕๕**
ทำความเคารพครูอาจารย์	๔.๗๔๔	๓.๓๒๒	๑๐.๖๑๒**
สูบบุหรี่และเสพของมึนเมาอื่นๆ	๔.๘๑๑	๖.๗๔๔	๑๒.๗๑๗**
จัดกิจกรรมภายในโรงเรียนโดยไม่ปรึกษาครูอาจารย์	๒.๔๕๖	๓.๘๐๐	๕.๑๑๐**
นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น ร่วมวางกฎระเบียบต่างๆของโรงเรียน	๖.๓๐๐	๓.๖๕๖	๙.๐๕๕**
มีวินัยในตนเอง ไม่ต้องให้ครูควบคุมอยู่เสมอ	๖.๖๘๙	๓.๒๖๗	๒๓.๑๒๒**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครูกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน และ ค่าของความขัดแย้ง	๕.๕๓๙	๓.๒๑๑	๘.๗๕๕**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๒๐ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของนักเรียน ทั้งโดยส่วนรวม และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาท ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่แล้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งสิ้น เมื่อสังเกตค่าคะแนนเฉลี่ย จะเห็นว่า ส่วนใหญ่แล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังจะมากกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง ยกเว้นบทบาทลักษณะ การหนีโรงเรียนเป็นประจำ กับการจัดกิจกรรม

กันเอง โดยไม่ปรึกษาครูอาจารย์ เพียง ๒ ลักษณะ ที่คำคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะ ครูไม่ต้องการให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมดังกล่าว แต่ปรากฏว่า นักเรียนมักกระทำอยู่เสมอ

ตารางที่ ๒๑ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน

ลักษณะบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
แต่งเครื่องแบบไม่ถูกระเบียบของโรงเรียน	๑.๓๗๘	๔.๕๔๔	๑๓.๐๑๒**
แต่งกายไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ	๒.๙๘๙	๔.๙๗๘	๗.๒๐๗**
ไว้ผมยาวเกินควร ไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน	๒.๗๑๐	๔.๖๕๒	๗.๘๕๓**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน และ ค่าของความขัดแย้ง	๒.๓๕๙	๔.๖๕๒	๗.๘๕๓**

*t .๐๕ = ๒.๐๐๐, **t .๐๑ = ๒.๖๖๐

จากตารางที่ ๒๑ เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นว่าความคาดหวังของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวัง และ ความเป็นจริงเป็นรายลักษณะแล้ว ต่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เช่นเดียวกัน เมื่อสังเกตดูค่าคะแนนเฉลี่ย จะเห็นว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง ในบทบาทด้านนี้ น้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง ทุกลักษณะ ทั้งนี้เพราะ ลักษณะของบทบาทในด้านนี้ เป็นไปในรูปนิเสธ คือเป็นลักษณะที่ไม่ดี ซึ่งครูไม่ต้องการ แต่ปรากฏว่าในความจริงแล้ว นักเรียนกระทำอยู่เสมอ

ตารางที่ ๒๒ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
จัดและส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เช่น สภานักเรียน ชุมนุมวิชาการ ดนตรี กีฬา เป็นต้น	๖.๒๑๗	๔.๙๘๓	๗.๕๒๔**
จัดบริการด้านสวัสดิการนักเรียน เช่น บริการด้านสุขภาพ และ แนะแนว	๖.๓๖๑	๔.๙๘๓	๑๓.๑๒๔**
ปรับปรุงด้านวิชาการและด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	๖.๕๓๙	๔.๙๑๗	๑๒.๑๐๔**
จัดตกแต่งอาคารและบริเวณโรงเรียนให้ดูสดชื่นสวยงาม	๕.๖๖๗	๔.๓๓๓	๕.๒๕๗**
มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เช่น แถลงนโยบายและการดำเนินกิจการของโรงเรียน ให้ครู นักเรียน และประชาชนทั่วไปทราบอยู่เสมอ	๖.๔๒๒	๔.๗๓๓	๘.๙๑๖**
ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	๖.๒๓๓	๓.๔๑๑	๑๕.๕๐๕**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่ และค่าของความขัดแย้ง	๖.๒๔๐	๓.๙๑๙	๑๐.๐๐๘**

*t.๐๕ = ๑.๙๖๐, **t.๐๑ = ๒.๕๗๖

ตารางที่ ๒๒ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการบริหารของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ในด้านนี้ ทั้งโดยส่วนรวม และ รายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งสิ้น จากค่าของคะแนนเฉลี่ย จะเห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย ของความคาดหวัง สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริงทุกลักษณะ แสดงว่า นักเรียนไม่สมหวังนัก ในบทบาทที่เป็นจริงด้านการบริหารของครูใหญ่

ตารางที่ ๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านสังคมของครูใหญ่	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
มีความเป็นกันเองกับครูและนักเรียน ไม่ถือตัวหรือวางอำนาจ	๖.๑๒๘	๔.๓๓๓	๙.๕๙๙**
มีอัธยาศัยไมตรีอันดีงามต่อคนทุกระดับ	๖.๗๔๔	๕.๓๒๒	๑๖.๙๒๕**
ไม่มัวสุมในการพนัน	๒.๙๑๑	๑.๖๗๘	๕.๘๗๑**
ไม่เสพเครื่องดองของเมาและยาเสพติด	๖.๐๓๙	๔.๒๐๐	๙.๕๓๓**
มีความซื่อสัตย์สุจริต	๖.๐๗๘	๔.๒๐๐	๙.๕๓๓**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่ และ ค่าของความขัดแย้ง	๕.๕๘๐	๓.๙๔๑	๗.๒๙๐**

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๓ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครูใหญ่ ทั้งโดยส่วนรวมและรายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งสิ้น แสดงว่านักเรียน ไม่พอใจบทบาทด้านสังคมที่เป็นอยู่จริงของครูใหญ่ เท่าที่ควร

ตารางที่ ๒๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครอง	๖.๑๙๘	๕.๕๓๙	๓.๔๙๖**
ปกครองแบบเคร่งครัด เด็ดขาด ทำโทษรุนแรง	๔.๗๓๓	๔.๒๖๗	๒.๓๖๕*
ปกครองแบบเอาใจนักเรียน	๓.๙๗๘	๓.๕๖๗	๑.๕๗๕
ดำเนินการปกครองในรูปคณะกรรมการ	๕.๓๖๑	๔.๓๖๐	๔.๘๓๖**
เอาใจใส่ในความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด	๔.๙๒๒	๔.๔๐๖	๒.๙๓๒**
มีความยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง	๕.๒๒๘	๔.๖๘๓	๒.๗๒๔**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ และ ค่าของความขัดแย้ง	๕.๐๖๘	๔.๔๗๐	๒.๖๒๓**

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๔ เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นว่า ความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครูใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ และ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะของบทบาทแล้ว จะเห็นว่า มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เกือบทุกลักษณะ ยกเว้นลักษณะการปกครองแบบเอาใจนักเรียน เพียงลักษณะเดียว ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๕ จึงแสดงให้เห็นว่า บทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยที่เป็นจริงของครูใหญ่ ยังไม่ดีเท่าที่ควร ในทัศนะของนักเรียน

ตารางที่ ๒๕ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่

ลักษณะบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ทันสมัย เหมาะกับสถานภาพของตน	๕.๕๘๓	๕.๔๖๖	๐.๘๙๙
ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์เกรี้ยวกราด โมโหง่าย	๖.๓๒๘	๖.๒๘๓	๐.๑๑๗
เป็นผู้มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ	๖.๐๐๒	๔.๐๑๓	๙.๑๖๖**
ใจกอหนักแน่น มีเหตุผล ไม่เชื่อคนง่าย	๔.๑๔๔	๔.๐๒๘	๐.๖๓๒
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ และ ค่าของความขัดแย้ง	๔.๗๖๔	๔.๑๘๖	๒.๖๓๙**

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t.๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๕ เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูใหญ่ โดยส่วนรวม จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียงลักษณะเดียว คือ การมีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ ส่วนบทบาทลักษณะอื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ ๒๖ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการสอนของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของครู

ลักษณะบทบาทด้านการสอนของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มเวลา	๓.๗๕๕	๑.๙๘๓	๑๒.๕๖๓**
นั่งสอนตามหนังสือไปเรื่อยๆ	๓.๔๔๔	๔.๑๙๘	๓.๖๘๘**
จัดกิจกรรมเสริมความรู้ เช่น รายการทายปัญหา	๔.๕๖๑	๔.๑๑๑	๗.๓๖๐**
ใช้อุปกรณ์การสอนช่วยในการสอนเสมอ	๖.๒๒๘	๔.๑๔๔	๑๒.๑๕๙**
ให้นักเรียนค้นคว้าและเรียนด้วยตัวเองบ้าง	๕.๘๑๑	๕.๐๐๖	๔.๖๕๓**
ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมากๆโดยสม่ำเสมอ	๕.๕๕๐	๔.๗๘๓	๔.๑๒๘๕**
ทำบทเรียนให้น่าสนใจ และ หาเกร็ดความรู้มาประกอบการสอนเสมอ	๖.๕๓๓	๕.๑๖๑	๗.๕๓๘**
มีความรู้ดี สามารถสอนได้ทุกวิชาและทุกโอกาส	๖.๗๑๐	๕.๒๒๒	๑๑.๘๑๗**
สูบบุหรี่ขณะสอน	๓.๓๔๘	๔.๑๐๐	๓.๙๑๗**
สอนเรื่อยไป ไม่สนใจว่านักเรียนจะสนใจเรียน หรือจะทำแบบฝึกหัดหรือไม่	๓.๙๙๔	๕.๕๕๖	๘.๑๐๖**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการสอนของครู และ ค่าของความขัดแย้ง	๕.๓๘๑	๔.๑๒๙	๖.๑๓๗**

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๖ เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการสอนของครู กับบทบาทที่เป็นจริงในด้านการสอนของครู ทั้งโดยส่วนรวมและรายลักษณะของบทบาท จะเห็นว่า

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งสิ้น ในบทบาทลักษณะต่างๆนั้น มีอยู่ ๓ ลักษณะ ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง น้อยกว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเห็นจริง ได้แก่ การนั่งสอนตามหนังสือไปเรื่อยๆ สูบบุหรี่ขณะสอน และสอนเรื่อยไป โดยไม่สนใจว่านักเรียนจะตั้งใจเรียนหรือไม่ ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่ต้องการให้ครูมีพฤติกรรมการสอนในแบบดังกล่าว แต่ก็ยังมีครู ใช้วิธีดังกล่าวในการสอนอยู่

ตารางที่ ๒๗ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู

ลักษณะบทบาทด้านสังคมของครู	ความคาดหวัง $\bar{X}$	ความเป็นจริง $\bar{X}$	t
ใช้วาจาไม่เหมาะสมกับนักเรียน พูดคำหยาบหรือพูดดูถูก	๒.๐๒๘	๓.๖๒๒	๑๕.๑๘๑**
ดื่มสุรา และสูบบุหรี่จนติดเป็นนิสัย	๒.๑๗๒	๓.๔๑๓	๕.๓๔๗**
มั่วสุมในการพนัน	๒.๒๑๖	๔.๔๓๓	๑๑.๖๖๘**
เป็นกันเองกับนักเรียน ไม่ถือตัวหรือวางอำนาจ	๕.๕๗๒	๓.๙๐๐	๘.๒๗๗**
ขยันขันแข็ง อุทิศเวลาให้กับการงานในหน้าที่	๖.๓๗๘	๔.๗๖๑	๑๑.๔๖๘**
ยอมรับนับถือในความคิดความสามารถของนักเรียน	๔.๖๔๔	๔.๕๐๐	๑.๔๔๐
ประจบสอพลอ เอาใจเจ้านาย	๓.๑๑๗	๓.๖๙๔	๓.๒๗๘**
พยายามทำความรู้จักนักเรียน จำชื่อนักเรียนได้	๕.๖๘๓	๕.๐๕๖	๓.๔๔๕**
ไม่ถือตนว่ามีสิทธิพิเศษเหนือนักเรียน	๔.๗๓๓	๔.๑๕๐	๔.๐๑๑**
กล้าแสดงความคิดเห็นคัดค้าน โต้แย้ง	๖.๒๘๓	๔.๕๐๖	๑๐.๒๗๑**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู และค่าของความขัดแย้ง	๔.๘๘๖	๓.๖๔๑	๖.๘๔๑**

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

ทัศนะของนักเรียน ต่อการปกครอง ป.ร. เมื่อ ๒๕๑๕
ปีที่ ๑ และ ปีที่ ๒ ของนักเรียน

จากตารางที่ ๒๗ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกัน ระหว่างความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทด้านสังคมของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านสังคมของครู อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบกันโดยส่วนรวม และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เกือบทุกลักษณะ ยกเว้นลักษณะ การยอมรับนับถือในความคิดความสามารถของนักเรียน เพียงลักษณะเดียว ที่ไม่มีความแตกต่างกันเลย

ตารางที่ ๒๘ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู

ลักษณะบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
ทำโทษด้วยวิธีรุนแรง เช่น เฆี่ยนตี	๕.๖๓๓	๕.๑๐๖	๒.๗๔๕**
ทำโทษด้วยวิธีแปลกๆ เช่น ให้เขกพื้นหรือคาบไม้บรรทัด	๔.๒๒๘	๕.๐๕๔	๔.๐๘๕**
การทำโทษต่อหน้านักเรียนในชั้น หรือทั้งโรงเรียน	๕.๓๗๒	๕.๒๗๘	๐.๔๕๐
ทำโทษด้วยการดุด่า หรือตำหนิติเตียนให้ได้อาย	๒.๕๓๕	๔.๘๗๖	๑๓.๕๔๐**
ให้รางวัลหรือชมเชย เมื่อนักเรียนกระทำความดี	๖.๕๓๕	๕.๐๑๑	๑๓.๔๐๔**
เอาใจใส่ในความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	๖.๓๕๐	๕.๕๕๐	๕.๖๑๖**
ครูประจำชั้นให้การอบรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๖.๖๕๐	๔.๕๑๗	๑๐.๕๖๘**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู และค่าของความขัดแย้ง	๕.๗๘๗	๔.๖๖๑	๖.๔๖๑**

*t.๐๕ =๑.๕๖๐, **t.๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๘ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองและระเบียบวินัยของครู กับบทบาทที่เป็นจริงของครูในด้านนี้ ทั้งโดยส่วนรวมและรายลักษณะ จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ เกือบทั้งสิ้น ยกเว้นลักษณะของบทบาท การทำโทษต่อหน้านักเรียนในชั้นหรือทั้งโรงเรียน เพียงลักษณะเดียว ที่ความคาดหวังและความเป็นจริง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังและความเป็นจริง จะเห็นว่า ส่วนใหญ่แล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังจะสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง นอกจากบทบาทลักษณะ การทำโทษด้วยวิธีแปลกๆ กับการทำโทษด้วยการดุด่าหรือตำหนิติเตียน เท่านั้น ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่ต้องการให้ครูบีบบทบาทดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงนั้น ครูยังคงแสดงบทบาทดังกล่าวอยู่อีกเป็นอันมาก

ตารางที่ ๒๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู กับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู

ลักษณะบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง	t
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
ครูสตรีแต่งกายตามแฟชั่นใหม่ๆอยู่เสมอ เช่น นุ่งกระโปรงสั้น ทาตา ทาเล็บ สีแปลกๆ	๒.๕๗๘	๔.๓๘๓	๘.๒๔๖**
ครูชายไว้ผมยาว และแต่งกายตามแฟชั่นใหม่อยู่เสมอ	๑.๕๖๑	๒.๖๘๕	๖.๗๕๔**
ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ หรือเกรี้ยวกราด โมโหง่าย	๔.๒๓๓	๑.๒๔๔	๑๕.๗๓๕**
มีอารมณ์ขัน พูดคุยสนุก	๕.๖๐๐	๔.๗๘๓	๕.๑๗๑**
มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ	๔.๔๘๓	๓.๕๗๘	๓.๖๓๕**
คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังของนักเรียนกับบทบาทที่เป็นจริงด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูและค่าของความขัดแย้ง			

*t .๐๕ = ๑.๙๖๐, **t .๐๑ = ๒.๕๗๖

จากตารางที่ ๒๙ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครู กับบทบาทที่เป็นจริงของครูในด้านนี้ ทั้งโดยส่วนรวมและเปรียบเทียบเป็นรายลักษณะ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ทั้งสิ้น แสดงว่าการแต่งกายและสภาพทางอารมณ์ของครู เท่าที่เป็นอยู่นั้น ไม่เป็นที่พึงพอใจของนักเรียนเท่าที่ควร เมื่อพิจารณาดูค่าคะแนนเฉลี่ย จะเห็นว่า มีบทบาท ๒ ลักษณะ ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง น้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเป็นจริง ได้แก่บทบาทลักษณะ ครูสตรีแต่งกายแต่งหน้าตามแฟชั่นใหม่ๆอยู่เสมอ และ ครูชายไว้ผมยาวและแต่งกายตามแฟชั่นอยู่เสมอ ซึ่งแสดงว่านักเรียนไม่ต้องการให้ครูแต่งกายมากเกินไปและเปลี่ยนตามสมัยอยู่เสมอ แต่โดยความเป็นจริง ครูยังแต่งกายในลักษณะดังกล่าวอยู่เป็นอันมาก

บทที่ ๔

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

<u>ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า</u>

๑. เพื่อศึกษาความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังในบทบาท กับบทบาทที่เป็นจริง (actual role) ซึ่งครูใหญ่ ครู และ นักเรียน มีต่อกันและกัน

๒. เพื่อให้เข้าใจความคาดหวังในบทบาทของแต่ละฝ่าย

๓. เพื่อรวบรวมความขัดแย้งต่างๆ ที่มีอยู่ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

๑. การศึกษาครั้งนี้ กระทำในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอ ของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๙ โรง คือ โรงเรียนเมืองคง โรงเรียนโชคชัยสามัคคี โรงเรียนโนนไทยคุรุอุปถัมภ์ โรงเรียนปากช่อง โรงเรียนบัวใหญ่ โรงเรียนพิมาย โรงเรียนโนนสูงศรีธานี โรงเรียนสีคิ้ว "สวัสดิ์ผดุงวิทยา" และ โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิตร

๒. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับครูใหญ่ของโรงเรียนดังกล่าวทุกโรง รวม ๙ คน

๓. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับครูทั้งชายและหญิง ในอัตราส่วนเท่าๆกัน ของโรงเรียนดังกล่าวในข้อ ๑ รวม ๙๐ คน

๔. การศึกษาครั้งนี้ กระทำกับนักเรียนชั้นม.ศ.๓ ทั้งชายและหญิง ในอัตราส่วนเท่าๆกัน ของโรงเรียนดังกล่าวในข้อ ๑ รวมเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๑๘๐ คน

๕. การศึกษาความขัดแย้ง ทำเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทต่อไปนี้ คือ

บทบาทของครูใหญ่

ด้านการบริหาร

ด้านสังคม

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

บทบาทของครู

ด้านการสอน

ด้านสังคม

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

บทบาทของนักเรียน

ด้านการเรียน

ด้านสังคม

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์

<u>เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล</u>

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ๓ ชุด คือ

๑. แบบสอบถามของนักเรียน – เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่และครู กับบทบาทของครูใหญ่และครู ที่เป็นอยู่จริง ในโรงเรียน

๒. แบบสอบถามของครู – เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่และนักเรียน กับบทบาทของครูใหญ่และนักเรียน ที่เป็นอยู่จริงในโรงเรียน

๓. แบบสอบถามของครูใหญ่ – เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของครูใหญ่ที่มีต่อบทบาทของครูและนักเรียน กับบทบาทของครูและนักเรียน ที่เป็นอยู่จริง ในโรงเรียน

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u> (ปรับใส่ตัวอย่าง ๑๐๑.)

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้วิธีการทางสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. หาค่าสถิติมูลฐาน คือ คะแนนเฉลี่ย และ ความแปรปรวน

๒. หาความเชื่อมั่นของข้อสอบโดยใช้สูตรของ KUDER-RICHARDSON สูตร ๒๐

๓. ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนและหาค่าอัตราส่วนวิกฤตใน t-distribution ในการหาความขัดแย้งทุกลักษณะ

<u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> (ขึ้นแต่ใหม่ใหญ่)

๑. การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง ๓ ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

แบบสอบถามของนักเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น .๘๘๙

แบบสอบถามของครู ได้ค่าความเชื่อมั่น .๘๙๗

แบบสอบถามของครูใหญ่ ได้ค่าความเชื่อมั่น .๙๒๓

๒. ผลจากการวิเคราะห์ความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ดังนี้

<u>ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน พอสรุปสาระ เป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้ คือ</u>

๑. ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ เมื่อมองโดยส่วนรวม มีความขัดแย้งกัน อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑

๒. ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครู กับบทบาทที่เป็นจริงของครู มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑

๓. ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ตารางที่ 17 - 18 โปรแกรม ผลรวม

๔. ความคาดหวังของครู ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ตาราง ๑ 18 - ผลรวม

๕. ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ไม่มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๖. ความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ไม่มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

<u>ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของ ๒ ฝ่าย ที่มีต่อบทบาทเดียวกัน</u>

๑. ความคาดหวังของนักเรียนและความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆ ของครู ไม่มีความขัดแย้งกัน ~~ตาราง~~ ตารางที่ 32

๒. ความคาดหวังของครู และความคาดหวังของครูใหญ่ ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆ ของนักเรียน ไม่มีความขัดแย้งกัน ตาราง 34, 35 ๑ ๒ 35

๓. ความคาดหวังของครูและความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทด้านต่างๆ ของครูใหญ่ ไม่มีความขัดแย้งกัน ตาราง 32, 33 ๑ 33

<u>ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง เมื่อมองเป็นด้านๆ</u>

๑. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของครู ในทัศนะของครูใหญ่

ด้านการสอน	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๔ ตาราง 38
ด้านสังคม	– ไม่มีความขัดแย้งกัน ตาราง 40
ด้านการปกครองและระเบียบวินัย	– ไม่มีความขัดแย้งกัน ตาราง 41
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๕ 42

๒. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ในทัศนะของครูใหญ่

ด้านการเรียน – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๔ 42

ด้านสังคม – ไม่มีความขัดแย้งกัน 43.

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย – ไม่มีความขัดแย้งกัน 44

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ – ไม่มีความขัดแย้งกัน 45

๓. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ในทัศนะของครู

ด้านการบริหาร – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 47

ด้านสังคม – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐ 48

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 49

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 50

๔. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ในทัศนะของครู

ด้านการเรียน – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 50

ด้านสังคม – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 51

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 52

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 53

๕. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงของครูใหญ่ ในทัศนะของนักเรียน

ด้านการบริหาร – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 55

ด้านสังคม – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐ 56

ด้านการปกครองและระเบียบวินัย – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 56

ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ – มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ 57

๖. ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง กับบทบาทที่เป็นจริงของครู ในทัศนะของนักเรียน

ด้านการสอน	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ๕๙
ด้านสังคม	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ๖๐
ด้านการปกครองและระเบียบวินัย	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ๖๑
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์	– มีความขัดแย้งกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๑ ๖๒

<u>อภิปรายผลการศึกษา</u>

จากการศึกษาความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน ครั้งนี้ ได้พบเรื่องที่น่าสนใจ พอสรุปได้ดังนี้

๑. ความคาดหวังที่ครูใหญ่ ครู และ นักเรียน มีต่อบทบาทของกันและกัน กับบทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย เมื่อมองโดยส่วนรวมแล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกือบทุกด้าน ยกเว้นความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครู ในด้านสังคมและด้านการปกครองและระเบียบวินัย และ ความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ในด้านสังคมและด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ เพียง ๔ ด้านเท่านั้น ที่ไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า มีความขัดแย้งกันอยู่เป็นอันมากระหว่างความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของกันและกัน กับบทบาทที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย เมื่อพิจารณาตามค่าของความแตกต่าง จะเห็นได้ว่า มีความขัดแย้งสูงสุดในระหว่างความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของครูใหญ่และครู ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมทั้งมวลของครูใหญ่ และ ของครู เช่น ในด้านการบริหาร ด้านการสอน ด้านการปกครอง หรือในด้านการวางตัวทั่วไป อาจจะยังไม่ดีพอ แม้ในปัจจุบัน จะยังไม่มีปฏิกริยาจากนักเรียนให้เห็นชัด แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ก็ชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งนั้นมีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิลลาร์ด วอลเลอร์ (Willard Waller) ที่กล่าวว่า ครูและนักเรียนย่อมมีความขัดแย้งกันในด้านความต้องการ เป็นพื้นฐาน แม้ความขัดแย้งจะถูกขจัดไป หรือ ถูกปิดบังซ่อนเร้นไว้มากเพียงไร แต่สิ่งที่แน่นอนก็คือว่า ความขัดแย้งนั้นย่อมมีอยู่เสมอ[๑] ในขณะเดียวกัน

---

[๑] Eric Hoyle, <u>op. cit.</u>, p.43.

ถ้ามองย้อนกลับมาดูบทบาทที่เป็นจริงของนักเรียน ตามความคาดหวังของครูและกรูใหญ่บ้าง จะพบว่า มีความแตกต่างสูง เช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมด้านต่างๆของนักเรียน เช่น ด้านสังคม ด้านการเรียน ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ยังไม่เป็นที่ถูกใจของครูอาจารย์เท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาต่อไปอีก ก็จะพบว่า ครูใหญ่ก็ไม่พอใจบทบาทของกรู และ ครูเองก็ไม่พึงพอใจบทบาทของกรูใหญ่ ซึ่งจากค่าความแตกต่างที่มีค่าสูงนั้น (t= ๓.๓๐๔ และ ๓.๖๙๔) ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า กรูใหญ่และกรู มีความขัดแย้งกันอยู่ คือต่างฝ่ายต่างไม่พอใจในบทบาทที่เป็นอยู่ของกันและกันนัก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จึงเป็นการยากที่จะบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ในเมื่อบุคคลากรกลุ่มสำคัญๆของโรงเรียน ต่างไม่พึงพอใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่ควรจะต้องหยุดคิดหาวิธีลดความขัดแย้งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มิฉะนั้นแล้ว ความขัดแย้งอาจจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนถึงจุดวิกฤตได้ หรือแม้ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น แต่การดำเนินการของโรงเรียนก็จะเต็มไปด้วยอุปสรรคและปัญหานานาประการ

๒. จากการวิเคราะห์ความขัดแย้ง โดยแยกเป็นด้านๆ พบว่าความขัดแย้งที่มีค่าสูงได้แก่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างครูและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการเรียนของนักเรียน ตามความคาดหวังของครู (t= ๑๐.๔๒๖) ชี้ให้เห็นว่า กรูไม่พึงพอใจในพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วยบทบาท**หลายลักษณะ** เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเรียน ความขยันขันแข็ง ความตั้งใจฟังกรูสอน เป็นต้น ความขัดแย้งที่มีค่าสูงรองลงมา ได้แก่ความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังของนักเรียน กับบทบาทด้านการบริหารของกรูใหญ่ (t=๑๐.๐๐๔) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียนเท่าที่เป็นอยู่ ยังไม่เป็นที่พอใจของนักเรียนนัก บทบาทของกรูใหญ่ ที่นักเรียนต้องการมากในด้านการบริหารได้แก่ การให้กรูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน การจัดบริการด้านสวัสดิการให้แก่นักเรียน และการปรับปรุงด้านวิชาการให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ ตามลำดับ ผลที่ได้นี้ ชี้ว่า กรูใหญ่จะต้องให้กรูและนักเรียนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากขึ้น ในด้านสวัสดิการนักเรียน เช่น น้ำดื่ม การบริการด้านสุขภาพ การแนะแนว ฯลฯ จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ทางด้าน

การสอน ก็เช่นเดียวกัน จากข้อมูลที่ได้ ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า นักเรียนไม่พอใจวิธีการสอนของกรูอาจารย์ เท่าที่เป็นอยู่เลย ดังนั้นจึงถึงเวลาที่กรูจะต้องปรับปรุงการสอนของตน ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหาความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางจนสามารถสอนหรือให้คำแนะนำได้ทุกวิชา ในทุกเวลาและทุกโอกาส การทำบทเรียนให้น่าสนใจและการใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอน ซึ่งนักเรียนมีความต้องการในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทลักษณะอื่นๆ ในด้านนี้ ส่วนความขัดแย้งในด้านอื่นๆที่มีค่าความขัดแย้งสูงรองจงมาอีก ๓ อันดับ ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน ตามความคาดหวังของครู ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของครูตามความคาดหวังของนักเรียน และด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ของนักเรียน ตามความคาดหวังของครู ตามลำดับ ซึ่งครูใหญ่และผู้เกี่ยวข้องจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป สำหรับในด้านอื่นนอกเหนือจากที่อภิปรายมาแล้ว ก็มีบทบาทที่มีความขัดแย้งสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ อีกหลายด้าน ซึ่งผู้ที่สนใจใคร่จะศึกษา จะดูรายละเอียดได้จากที่แสดงไว้ในตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๓. จากการวิเคราะห์ความขัดแย้ง ในบทบาทเป็นรายลักษณะของด้านต่างๆ ทำให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นว่า มีความขัดแย้งในด้านใดโดยเฉพาะและมีความขัดแย้งสูงที่สุดในบทบาทลักษณะใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและครูโดยทั่วไป จากการวิเคราะห์บทบาทเป็นรายลักษณะดังกล่าว พบว่า มีค่าความขัดแย้งสูงอยู่ ๑๐ ลักษณะ ที่ควรได้รับความสนใจ ได้แก่บาบาทลักษณะต่อไปนี้

๑. การใช้เวลาว่างของนักเรียน ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียน ตามความคาดหวังของครู (t=๓๑.๐๔๙) แสดงให้เห็นว่านักเรียนปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ หรือไปทำกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น เที่ยวเตร่ คุยกันในเรื่องไร้สาระฯลฯ ความจริงปัญหานี้มีมานานแล้ว แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ เชื่อว่าปัญหานี้คงมีความรุนแรงมากกว่าในสมัยก่อนเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะสังคมได้เปลี่ยนไปมาก มีสิ่งยั่วยุต่างๆที่ดึงความสนใจของนักเรียนไปจากการเรียน เช่น โรงภาพยนตร์ แหล่งอบายมุข ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่างๆ ดังที่ น.กาญจนพาหุ กล่าวว่า "ในปัจจุบันนี้ มีสิ่งยั่วยุนักเรียนไปในทางเสื่อมทรามมากขึ้น เช่น ภาพยนตร์ไร้สาระไร้คุณธรรม บาร์ ไนท์คลับ โรงอาบอบนวด หนังสือลามก รายการโทรทัศน์ที่มอมเมาเยาวชน

ไปในทางเสื่อม และสถานเลวร้ายอื่นๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสะพานนำเยาวชนไปสู่ความล้มเหลวในชีวิตทั้งสิ้น"[๑] นอกจากการสอนของครูเองแล้ว การบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ ก็มีส่วนผูกพันกับปัญหานี้ด้วย เช่นเดียวกัน

๒. ความยุติธรรมของครูใหญ่ ตามความคาดหวังของครู (t=๖๖.๔๒๙) แสดงให้เห็นว่า ครูใหญ่ยังมีความลำเอียง เลือกที่รักมักที่ชัง โดยเฉพาะกับครูในโรงเรียน ความขัดแย้งด้านนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ระบบบริหารโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ยังหลีกไม่พ้นจากระบบอุปถัมภ์ – (patronage system) กล่าวคือ ยังมีการช่วยเหลือผู้ใกล้ชิดสนิทสนมก่อน แทนที่จะดูผลงาน ทำให้ขาดความยุติธรรม เมื่อพิจารณาจาก mean score ของความคาดหวัง กับความเป็นจริงในด้านนี้ จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ครูมีความคาดหวัง ๖.๐๐๐ แต่บทบาทที่เป็นจริงด้านความยุติธรรมของครูใหญ่ มีค่าเพียง ๑.๖๐๐ เท่านั้น

๓. ความมีวินัยหรือการควบคุมตนเองของนักเรียน ตามความคาดหวังของครู (t=๖๓.๑๒๒) แสดงให้เห็นว่า ครูยังไม่พึงพอใจในด้านความมีวินัยของนักเรียนเลย หรือพูดอีกนัยหนึ่ง ก็คือ วินัยของนักเรียน ยังใช้ไม่ได้ ตามสายตาของครู คือยังต้องคอยควบคุมกันอยู่ตลอดเวลา จะอยู่ในวินัยหรือตั้งใจเรียน เฉพาะเมื่ออยู่ต่อหน้าครูเท่านั้น ลับหลังก็จะพยายามฝ่าฝืนระเบียบหรือทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ปัญหานี้ เกี่ยวข้องอยู่กับการปกครองนักเรียนโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ฝ่ายปกครอง ควรจะได้พิจารณาเป็นพิเศษ

๔. ความขยันขันแข็งในการเรียนของนักเรียน ตามความคาดหวังของครู (t=๕๗.๗๖๖) ปัญหานี้คงสืบเนื่องมาจาก การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของนักเรียนนั้นเอง เพราะเมื่อนักเรียน ไม่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการเรียน ความขยันขันแข็งในการเรียนก็จะมีขึ้นไม่ได้

๕. การมีอัธยาศัยไมตรีอันดีงามต่อบุคคลทั่วไปของครูใหญ่ ตามความคาดหวังของนักเรียน (t =๑๖.๙๖๙) แสดงให้เห็นว่า การวางตัวของครูใหญ่ กับบุคคลทั่วไป ยังไม่ดีพอ กล่าวคือ ยังไม่เป็นกันเองกับบุคคลทั่วไปเท่าที่ควร การต้อนรับขับสู้ ยังไม่สร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยี่ยมเยียน และอาจมีการถือตัวและวางตัวเหนือกว่าประชาชนอยู่ด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับ

---

[๑]น.กาญจนพาหุ "ที่มาของปัญหาเยาวชน" สามัญศึกษา ๖: ๔๕, มิถุนายน ๒๕๑๖

ความคาดหวังของครู จะเห็นว่า น้ำหนักความคาดหวังของนักเรียนและครูในด้านนี้ มีความแตกต่างกันมากพอสมควร ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่า นักเรียนนั้นต้องการให้ครูใหญ่เป็นกันเองกับบุคคลทั่วไป มากกว่าที่ครูต้องการ ดังนั้น ถ้าหากครูใหญ่จะทำให้นักเรียนพอใจ โดยการวางตัวให้เป็นกันเองกับบุคคลทั่วไปมากที่สุด ครูอาจไม่พอใจก็ได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ครูใหญ่จะต้องทำก็คือ การมีอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อบุคคลทั่วไป ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

๖. นักเรียนยังเห็นว่า ครูมีอารมณ์เสีย เกรี้ยวกราด โมโหง่าย (t=๑๕.๗๓๕) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูยังคงใช้อารมณ์กับนักเรียนอยู่มาก เรื่องนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวครูโดยตรง ซึ่งจะต้องแก้ไขปรับปรุงตนเอง มิฉะนั้นแล้ว นอกจากจะสอนไม่ได้ผลแล้ว การปกครองนักเรียน ก็จะดำเนินไปด้วยความยากลำบากอีกด้วย เพราะนักเรียนไม่ศรัทธาในตัวครู ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนไปถึงตำแหน่งการงานของครู ในที่สุด

/ ๗. ครูยังเห็นว่า การปรับปรุงด้านวิชาการ ของครูใหญ่ ยังน้อยไป (t=-๑๕.๔๔๔) ชี้ให้เห็นว่า ครูใหญ่มุ่งไปบริหารกิจการด้านอื่น จนลืมหรือมองข้ามด้านวิชาการไปเสียก็ได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ เพราะครูใหญ่มักถือว่า ครูอาจารย์เป็นผู้มีความรู้ดีอยู่แล้วทุกคน โดยเฉพาะครูรุ่นใหม่ ต่างก็ผ่านการศึกษาระดับสูงมาแล้วเป็นส่วนมาก จึงไม่ต้องสนใจในด้านนี้มากนัก ซึ่งความจริงแล้ว การบริหารงานวิชาการ เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนคือ ให้ความรู้และอบรม ครู ไม่ใช่ว่าจะสอนได้ดีทุกคนไป จากค่าความแตกต่าง ระหว่างความคาดหวังของนักเรียน กับบทบาทที่เป็นจริงของครูในด้านการสอน ชี้ให้เห็นความจริง ๔ ประการ คือ

๑. ครูไม่ค่อยเข้าสอน หรือสอนไม่เต็มเวลา เชือนแช ถ่วงเวลา (t=๑๒.๘๖๗)

๒. ครูไม่ค่อยใช้อุปกรณ์การสอนในการสอน (t=-๑๒.๒๕๙)

๓. ครูมีความรู้ไม่ดี สอนได้เฉพาะวิชาที่ตนสอนเท่านั้น (t=๑๑.๘๑๗)

๔. ครูไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน ถือว่านักเรียนจะเรียนหรือไม่เรียน จะทำแบบฝึกหัดหรือไม่ทำ เป็นเรื่องของนักเรียน ซึ่งระบบนี้เหมาะกับนักเรียนในระดับสูง แต่ในระดับมัธยมศึกษา บทบาทของครู ไม่ใช่เพียงสอนวิชาการอย่างเดียว แต่ต้องอบรมและช่วยสร้างนิสัยอันดีงามให้แก่นักเรียนด้วย เพราะนักเรียนยังมีประสบการณ์น้อย ยังต้องอาศัยครูอาจารย์อยู่มาก

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ชี้ให้เห็นว่า กรูใหญ่จะละทิ้งเรื่องวิชาการให้ครูรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้เสมอไป เชื้อ สนั่นเมือง[๑] กล่าวว่า ครูใหญ่จะต้องแนะนำควบคุมให้ครูทำการสอนให้ถูกตามหลักวิชาครู ไม่ใช่สอนตามสบายใจ และต้องพยายามจัดหาตำรับตำราสำหรับการค้นคว้าให้พอเพียง ตลอดจนจัดหาอุปกรณ์การสอนให้พอเพียงด้วย[๑] ดังนั้นครูใหญ่จะต้องพยายามพัฒนาและปรับปรุงการสอนของครูอยู่เสมอ รวมทั้งการจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการสอนให้ดีขึ้น จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน และ ปรับปรุงกิจการห้องสมุด เป็นต้น

๘. นักเรียน ยังเห็นว่า กรูใช้วาจาไม่เหมาะสมกับนักเรียน เช่น พูดหยาบคาย พูดท้าทาย (t = ๑๕.๑๘๖) เรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ผู้บริหารและตัวกรูเอง จะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไข มิฉะนั้นการที่จะอบรมนักเรียนให้พูดจาสุภาพ ก็คงจะเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ การพูดจาท้าทายนักเรียนยังเป็นชนวนก่อให้เกิดปัญหารุนแรงในการบริหารอยู่เสมอ ซึ่งควรจะต้องหลีกเลี่ยง เพราะเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง

๙. นักเรียนเห็นว่า กรูควรจะชมเชยและให้รางวัลนักเรียนบ้าง เมื่อนักเรียนกระทำดีไม่ใช่ปกครองด้วยการทำโทษกันอย่างเดียว ในสภาพที่เป็นอยู่จริง ครูชมเชยและให้รางวัลน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวังของนักเรียน (~~t= ๑๓.๔๐๔~~) จากค่าความขัดแย้งที่ได้ในด้านนี้ ครูใหญ่และครู ควรจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงในด้านการปกครองนักเรียนต่อไป

๑๐. ความขัดแย้งในอันดับรองๆลงมา ที่มีค่าใกล้เคียงกัน ได้แก่ การสอนเต็มเวลา การใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอน และการมีความรู้ดีของกรู ตามความคาดหวังของนักเรียน (t= ๑๒.๔๖๗, ๑๒.๒๕๙, ๑๐.๘๑๗ ตามลำดับ) ซึ่งได้อภิปรายไว้แล้ว ส่วนบทบาทลักษณะอื่นบางลักษณะ ที่มีค่าความขัดแย้งใกล้เคียงกับค่าความขัดแย้งในข้อนี้ ได้แก่ การเล่นการพนัน และการอุทิศเวลาให้แก่การงานในหน้าที่ของกรู นักเรียนเห็นว่ากรูเล่นการพนันมาก และ อุทิศเวลาให้แก่การงานในหน้าที่น้อยมาก นอกจากนี้ ความขัดแย้งในด้านการหนีโรงเรียน การช่วยงานกรูและงานโรงเรียน และการสูบบุหรี่และเสพยาเสพติดให้โทษ ของนักเรียน ตามความคาดหวังของกรู

---

[๑] เชื้อ สนั่นเมือง "ตำแหน่งครูใหญ่จากประสบการณ์ของข้าพเจ้า" <u>วิทยาจารย์</u> ๘ : ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖.

ก็มีความขัดแย้งใน**ระ**ดับสูง ใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกัน

ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า ความขัดแย้งส่วนใหญ่ เกิดขึ้นระหว่างความคาดหวังของครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริง ของกันและกัน และ ของครูใหญ่ สำหรับความขัดแย้งที่เกิดจากความคาดหวังของครูใหญ่ กับบทบาทที่เป็นจริงของครูและนักเรียนนั้น ไม่พบว่ามีความขัดแย้งสูงอย่างน่าสังเกตเลย ค่าความขัดแย้งที่สูงที่สุด ตามความคาดหวังของครูใหญ่ ๒ ลักษณะ ได้แก่ ความคาดหวังในบทบาทลักษณะการใช้เวลาว่าง ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของครู ซึ่งคาดหวังในด้านนี้สูงที่สุด เช่นเดียวกัน อีกลักษณะหนึ่ง คือ การไว้ผมยาวและการแต่งกายของครูชาย นอกนั้นมีค่าความขัดแย้งค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่า ครูใหญ่ เป็นผู้บริหาร ย่อมมองสิ่งต่างๆในโรงเรียนของตนในแง่ดี ในขณะที่ครูและนักเรียน มองอย่างตรงไปตรงมา และ อีกประการหนึ่ง ครูใหญ่อาจไม่ได้ตรวจดูสภาพความเป็นจริงอย่างใกล้ชิด จึงอาจมองอะไรคาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ยกตัวอย่าง เช่น การมองลักษณะการสนใจฟังครูสอนของนักเรียน ครูใหญ่เห็นว่า นักเรียนยังสนใจฟังครูสอนดี ซึ่งดูได้จากค่าความ**แตกต่าง**ระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่กับความเป็นจริงที่ครูใหญ่มองเห็นในบทบาทด้านนี้ของนักเรียน ซึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ($t=-๑.๔๘๓$) แต่ครูกลับเห็นว่า นักเรียนสนใจฟังครูสอนน้อยมาก ซึ่งจะเห็นได้จากค่าความขัดแย้ง ซึ่งมีค่าสูงมาก ($t=-๑๑.๐๒๔$)

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

๑. การทำการศึกษาครั้งนี้ พบข้อบกพร่องบางประการที่น่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขสำหรับการศึกษาในครั้งต่อๆไป นั่นคือ จำนวนประชากรของครูใหญ่ ซึ่งมีจำนวนน้อยเกินไป คือ ๙ คน ทำให้ไม่แน่ใจว่า จะเป็นตัวแทนของกลุ่มครูใหญ่ส่วนใหญ่ได้หรือไม่ ถ้าหากจะทำการศึกษาต่อไป ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างของครูใหญ่ ให้มีจำนวนมากกว่านี้ ถ้าจะสามารถให้มีจำนวนใกล้เคียงกันกับจำนวนครูได้ ก็จะได้ผลที่น่าพอใจมาก

๒. น่าจะมีการศึกษาในเรื่องของความขัดแย้ง ให้ลึกลงไปอีกว่า เท่าที่เกิดวิกฤตการณ์ เช่นการเดินขบวน หรือ การรวมกลุ่มโจมตีผู้บริหาร มีสาเหตุมาจากอะไร และขัดแย้งกันในเรื่องใดที่เป็นประเด็นสำคัญ และ ที่มักเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งถ้าเป็นไปได้แล้ว ก็น่าจะสร้างเครื่องมือวัดความขัดแย้งในโรงเรียน เพื่อเป็นการบอกเหตุล่วงหน้า ผู้บริหารจะได้รีบจัดการขจัดความขัดแย้งให้เบาบางลงไป ก่อนที่จะสายเกินแก้

๓. ควรจะได้ทำการศึกษาในกลุ่มประชากรที่กว้างออกไป เช่น ทำกับโรงเรียนระดับจังหวัด หรือทำเป็นระดับภาค หรือระดับประเทศต่อไป และถ้าเป็นไปได้ ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มด้วย เช่น ความขัดแย้งในกลุ่มอายุ เพศ วุฒิ และอายุการทำงานเป็นต้น

๔. ในการฝึกอบรมผู้บริหาร หรือ ครู ควรจะได้นำผลการศึกษาครั้งนี้ไปสอดแทรกเพื่อให้ผู้เข้าอบรม ได้เข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นจริง และความคาดหวังของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารและครู สามารถวางตัวได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๕. ผู้เขียนจะได้นำผลการศึกษานี้ เผยแพร่แก่หน่วยราชการเจ้าสังกัดโรงเรียนระดับนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพความเป็นจริง ด้านการบริหารโรงเรียนระดับนี้ว่า มีปัญหาขัดแย้งในด้านใดบ้าง ซึ่งจะได้เร่งรัดพัฒนาและปรับปรุงการบริหารโรงเรียนในระดับนี้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๖. วิธีการตามลำดับขั้นของการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งแบบสอบถาม อาจมีประโยชน์ต่อผู้บริหาร โดยอาจนำไปแก้ไขดัดแปลงใช้ศึกษาความขัดแย้งในโรงเรียนของตนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เชื้อ สนั่นเมือง "ตำแหน่งครูใหญ่จากประสบการณ์ของข้าพเจ้า" วิทยาจารย์ ๘ : ๒๙, ตุลาคม ๒๕๑๖.

น. กาญจนพาหุ (นามแฝง) "ที่มาของปัญหาเยาวชน" สามัคคีศึกษา ๖ : ๔๕, มิถุนายน ๒๕๑๖.

พัฒน์ น้อยแสงศรี "ครูที่เด็กจำไม่ลืม" คุณย์ศึกษา ๓ . ๕, มีนาคม – เมษายน ๒๕๑๓.

ภิญโญ สาธร บทบาทของศึกษาธิการจังหวัด กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๑๒, ๑๓๕ หน้า.

ภิญโญ สาธร หลักการบริหารการศึกษา วัฒนาพานิช ๒๕๑๔, ๕๕๐ หน้า.

ภูมิพลอดุลยเดช,พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้า ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๖" วิทยาจารย์ ๑๐ : ๔ ธันวาคม ๒๕๑๖.

"รายงานการสัมมนาการฝึกสอนเรื่องการปฏิรูปการสอน" ครุศาสตร์ ๔ : ๗๔ – ๗๕ สิงหาคม – ตุลาคม ๒๕๑๗.

เสถียร จันธิมาธร "เปิดเทอมเด็กเริ่มเรียน ครูเริ่มสอน" วิทยาสาร ๑๙ : ๙, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๖.

สมปรารถ์ จอมเทศ การบริหารและการจัดการ ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๖, ๑๗๘ หน้า.

สวัสดิ์ กฤตรัชตนันท์ "การชุมนุมเดินขบวนในต่างจังหวัด" สิงห์วิจารณ์ ๑ : ๑๐ – ๑๓, ตุลาคม ๒๕๑๗.

สวัสดิ์ วิเทศวรวิทย์ "บนเส้นทางแห่งการเปลี่ยนแปลง" วิทยาสาร ๔ : ๖๔, ๒๒ มกราคม ๒๕๑๖

อรุณ รักธรรม หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๗, ๔๔๘ หน้า.

Argyris, Chris, Personality and Organization, Harper & Brother Co., New York, 1957, 291 pp.

Argyris, Chris, Role Playing in Action, New York State School of Industrial and Labour Relations, Cornell Univ., Ithaca, 1951, 23 pp.

Collins, Mildred, Student into Teacher, Routledge & Kegan Paul, London, 1973, 23 pp.

Davis, Keith and Scott, William G., "When Occupation Meet: Professions in Troubles" Human Relation and Organization Behavior, McGraw Hill, New York, 1968, 538 pp.

Dubin, Robert, Human Relation in Administration, Prentice Hall, Englewood Cliffs, N.J., 1968, 538 pp.

Evetts, Julia, The Sociology of Education Ideas, Routledge & Kegan Paul, London, 1973, 168 pp.

Getzels, Jacob W., Administration as a Social System, (duplicated article)

Gross, Neal, Exploration in Role Analysis, Wiley, New York, 1958, 379 pp.

Hoyle, Eric, The Role of the Teacher, Routledge & Kegan Paul, London, 1969, 103 pp.

Likert, Rensis, New Pattern in Management, McGraw Hill, New York, 1961, 279 pp.

March, James G and Simon, Herbert A., Organization, Wiley, New York, 1958. 262 pp.

Marler, Haslem R., " The High School Principal as Perceived by a Group of Students from 13 High Schools in Utah," Dissertation Abstract International, Vol.33, No.1, January 1973.

Morison A and MacIntyre D., The Social Psychology of Teaching, Cox & Wyman Ltd., London, 1972, 367 pp.

Musgrove, Frank, and Taylor, Philip H., Society and the Teacher's Role, Routledge & Kegan Paul, London, 1969, 126 pp.

Owen, Robert G, Organization Behavior in School, Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1970, 246 pp.

ภาคผนวก

(แบบสอบถามปลายเปิด)

ร.ร.ราชสีมาวิทยาลัย

๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๗

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ..... .

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นายพงศา งามละเมียด นิสิตปริญญาโท ปีที่ ๒ สาขาการบริหารและวางแผนการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำการศึกษาเรื่องความขัดแย้งในด้านบทบาทของครูใหญ่ ครู และ นักเรียน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นปริญญานิพนธ์ ของภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความร่วมมือมายังท่าน โปรดเขียนข้อความสั้นๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เกี่ยวกับข้อความ ต่อไปนี้ (โปรดเขียนข้อความเป็นข้อๆ ลงในกระดาษคำตอบที่แนบมากับหนังสือฉบับนี้)

๑. พฤติกรรมและลักษณะของครูใหญ่ ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจหรือไม่ต้องการ

๒. พฤติกรรมและลักษณะของครู ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจหรือไม่ต้องการ

๓. พฤติกรรมและลักษณะของนักเรียน ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจหรือไม่ต้องการ

<u>หมายเหตุ</u> ครูใหญ่ หรือ หัวหน้าสายวิชา ไม่ต้องทำข้อ ๑

ครู ไม่ต้องทำข้อ ๒

นักเรียน ไม่ต้องทำข้อ ๓

ขอขอบคุณ

(นายพงศา งามละเมียด)

(กระดาษคำตอบ)

(๑) พฤติกรรมและลักษณะของครูใหญ่ ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจหรือไม่ต้องการ

๑.....

๒.....

๓.....

๔.....

๕.....

๖.....

๗.....

๘.....

๙.....

๑๐.....

(๒) พฤติกรรมและลักษณะของครู ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจและไม่ต้องการ

๑.....

๒.....

๓.....

๔.....

๕.....

๖.....

๗.....

๘.....

๙.....

๑๐.....

(๓) พฤติกรรมและลักษณะของนักเรียน ที่ข้าพเจ้าไม่พอใจหรือไม่ต้องการ

๑.....

๒.....

๓.....

๔.....

๕.....

๖.....

๗.....

๘.....

๙.....

๑๐.....

แบบสอบถามฉบับที่ ๑ (สำหรับนักเรียน)

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วให้คะแนน โดยเขียนวงกลม รอบตัวเลขในตาราง คะแนนซึ่งมีค่าดังนี้

๓ – มากที่สุด

๒ – มาก

๑ – ค่อนข้างมาก

๐ – ปานกลาง

หลักการพิจารณาในการตอบแบบสอบถาม

เมื่ออ่านข้อความในแบบสอบถามแล้ว ให้ท่านพิจารณาว่าท่านมีความเห็นอย่างไร กับข้อความนั้น เช่นเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย (ถูก หรือ ไม่ถูก ต้องการ หรือ ไม่ต้องการ ฯลฯ) แล้วชั่งน้ำหนักดูว่า ที่ท่านเห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วยนั้นมากน้อยเพียงใด มากที่สุด หรือมาก หรือ ค่อนข้างมาก หรือปานกลาง แล้วจึงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวเลข ตามน้ำหนักที่ท่านเลือก

ตัวอย่าง

เมื่อนัดกับใครแล้วจุดมไม่เคย ไปตรงเวลาเลย

ก. ท่านชอบคนแบบจุดมหรือไม่	ชอบ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ชอบ
ข. ครูในโรงเรียนของท่านมีทำแบบจุดมหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

ตอนที่ ๑

๑. ครูพลิดบุหรี่แม้ในขณะสอนก็ต้องสูบ

ก. ท่านเห็นใจครูพไหม	เห็นใจ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นใจ
ข. มีกรูแบบครูพในโรงเรียนของท่านหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒. ครูพจน์ชอบพูด ลื้อ อั๊ว มึง กู หรือใช้ถ้อยคำหยาบอื่นๆ กับนักเรียนเป็นประจำ ด้วยคิดว่าทำให้เป็นกันเองดี

ก. ท่านคิดว่าครูพจน์ทำเหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบกรูพจน์หรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓. เมื่อนักเรียนตอบผิดหรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ครูบุญมักเปรียบเปรยเหน็บแนมให้นักเรียนรู้สึกละอายและเจ็บจำ เช่น "โง่เหมือนควาย" "น้ำหน้าอย่างเธอจะไปทำอะไรกิน.."

ก. ท่านคิดว่าครูบุญทำถูกหรือไม่	ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก
ข. มีครูในโรงเรียนของท่านทำแบบกรูบุญบ้างไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๔. การที่จะให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยนั้น มีครูบางคน เช่นครูชล่าชอบพูดจาท้าทาย ข่มขู่นักเรียน ดังเช่น

"ระวังให้ดีนะ" "ข้องใจไหม" เป็นต้น

ก. ครูชล่าทำถูกหรือไม่ ถูก | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูก

ข. ในโรงเรียนของท่าน มีครูทำแบบครูชล่าบ้างหรือไม่ ทำ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ทำ

๕. เป็นที่น่าสังเกตว่า ในปัจจุบันคนไทยดื่มเหล้ากันมากขึ้น ยินดีก็ดื่ม เสียใจก็ดื่ม พบเพื่อนฝูง ก็ดื่ม ฯลฯ

ก. ท่านเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสม | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เหมาะสม

ข. ในโรงเรียนของท่าน มีครูทำเช่นนี้หรือไม่ ทำ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ทำ

๖. กล่าวกันว่า ในปัจจุบันนี้ ครูและข้าราชการอื่นๆ เล่นการพนันกันมาก โดยถือว่าเป็นการพักผ่อนบ้าง หรือเพื่อสังสรรค์กันบ้าง

ก. ท่านเห็นว่าเป็นการถูกต้องไหม ถูก | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูก

ข. ครูในโรงเรียนของท่านเล่นการพนันบ้างหรือไม่ เล่น | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เล่น

๗. ในขณะที่นักเรียนกำลังเข้าคิวซื้ออาหาร ครูวินต้องการจะซื้ออาหารนั้นบ้าง จึงไปเข้าคิวรวมกับนักเรียน

ก. ท่านต้องการให้ครูทุกคนทำอย่างครูวินหรือไม่ ต้องการ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ต้องการ

ข. ครูในโรงเรียนของท่านทำอย่างครูวินไหม ทำ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ทำ

๘. เมื่อมีความผิดเล็กๆ น้อยๆ เช่นการมาโรงเรียนสาย พูดคุยในชั้นเรียน ไม่ทำการบ้าน ฯลฯ ครูมักทำโทษ โดยให้ยืนบ้าง ให้กาบไม้บรรทัดบ้าง ให้เขกโต๊ะบ้าง ให้วิ่งรอบสนามบ้าง ฯลฯ

ก. ท่านว่าการลงโทษดังกล่าวได้ผลหรือไม่	ได้ผล	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ได้ผล
ข. ในโรงเรียนของท่านมีการทำโทษด้วยวิธีดังกล่าวหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๙. การบ่นจู้จี้จุกจิก จะไม่ช่วยให้นักเรียนประพฤติดีขึ้นเลย

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูบ่นจู้จี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๑๐. ครูใหญ่บางท่านให้ข้อคิดว่า การทำโทษไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ควรทำต่อหน้านักเรียนในชั้นหรือทั้งหมด เพื่อจะได้ไม่เป็นเยี่ยงอย่างอีกต่อไป

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่านครูทำโทษนักเรียนต่อหน้านักเรียนส่วนมากหรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๑. ครูทุกคนควรสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. มีกรูในโรงเรียนของท่าน ทำดังกล่าวบ้างไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี
๑๒. ครูประจำชั้นควรหาโอกาสอบรมสั่งสอนนักเรียนอยู่เสมอ									
ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่าน ครูประจำชั้นอบรมนักเรียนเพียงพอหรือไม่	เพียงพอ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เพียงพอ
๑๓. ครูควรหาโอกาสชมเชยหรือให้รางวัลนักเรียน ต่อหน้านักเรียนในชั้น หรือนักเรียนทั้งหมดบ้าง เมื่อเขากระทำความดี									
ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่าน ครูชมเชยหรือให้รางวัลนักเรียนบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี
๑๔. ในการทำโทษนักเรียนที่ทำผิดรุนแรง ครูไม่ควรพิจารณาโทษเอง แต่ควรให้คณะกรรมการครู หรือคณะกรรมการครูผู้ปกครองกระทำจะดีกว่า									
ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่านทำแบบนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ
๑๕. ครูบางคนกล่าวว่า ครูสตรีควรวะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสดใสและมีลายได้บ้าง จะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนสดชื่นขึ้น									

ก. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ เห็นด้วย | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เห็นด้วย

ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูสตรีแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสดใสและมีลายหรือไม่ มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๖. แต่บางคนกลับเห็นว่า ครูสตรีไม่ควรแต่งตัวเหมือนนางแบบ เช่นมีการเขียนตา ทาแก้ม นุ่งกระโปรงสั้นและมีเครื่องประดับอื่นๆ ที่เกินความจำเป็น

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วย | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เห็นด้วย

ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูสตรีแต่งกายเช่นนี้บ้างไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๗. กรูวินัยชอบทำอะไรให้เป็นไปตามสมัยนิยมอยู่เสมอ เขาต้องการให้ครูชายสามารถไว้ผมได้โดยไม่มีขอบเขต เช่นอาจจะยาวอย่างดารา หรือประบ่าเหมือนหนุ่มสมัยใหม่ ในขณะที่ครูหลายคนไม่เห็นด้วยนัก เพราะเขาเห็นว่าครูก็คือครู

ก. ท่านเห็นด้วยกับใคร กรูวินัย | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | กรูคนอื่นๆ

ข. ในโรงเรียนของท่าน มีครูชายไว้ผมยาวตามใจชอบไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

ในโรงเรียนหนึ่งๆ มีครูหลายแบบ แตกต่างกันไปเช่น

๑๘. กรูแฉ่งยิ้มแย้มแจ่มใสไก้ทั้งวัน ไม่เกยโกรธใคร จนเป็นที่พูดกันว่าวันไหนกรูแฉ่งหน้าบึ้งวันนั้นฝนตก

ก. ท่านต้องการครูแบบครูแฉ่งไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูแฉ่งบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๑๙. กรูจิตรอารมณ์เสียบ่อยๆ หน้าบึ้ง เคร่งเกรียดตลอดเวลา บางครั้งอารมณ์เสียมาจากที่อื่นเลยพาลไปเกรี้ยวกราดเอากับนักเรียนด้วย

ก. ท่านต้องการครูแบบครูจิตรหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูจิตรบ้างไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๐. เรื่องคุยสนุกแล้วไม่มีใครเกินครูสบานไปได้ เขามีเรื่องให้เพื่อนครูและนักเรียนหัวเราะได้เสมอ

ก. ท่านต้องการครูแบบครูสมานหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูสมานบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐		๒	๓	ไม่มี

จากการสัมภาษณ์ครูที่สอนดีเด่นประจำปี จำนวน ๑๐ ท่าน แต่ละคนให้ทัศนะในการสอนแตกต่างกันไปดังนี้

๒๑. กรูฉะอ้อน "ผมพยายามศึกษาวิชาทุกวิชาให้มากที่สุด ทั้งวิชาที่ผมสอนเองและวิชาอื่น ไม่ว่านักเรียนจะถามวิชาใด เมื่อไร ผมอธิบายให้ฟังได้ทันที

ก. ท่านต้องการครูแบบครูฉะอ้อนไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูฉะอ้อนบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๒. ครูสะอาด.."ผมพยายาม ทำบทเรียนให้น่าสนใจ โดยหาเรื่องสนุกๆ หรือเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจ มาสอนควบคู่กันไป

ก. ท่านต้องการครูแบบครูสะอาดไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูสะอาดบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๓. ครูวิชิต.."ผมให้แบบฝึกหัดนักเรียนทำมากๆ และผมเองต้องตรวจมากๆ ด้วย ก็ต้องอดทนหน่อย บางวันต้องกลับบ้านมืดค่ำ หรือต้องหอบสมุดงานไปตรวจที่บ้าน เพราะให้งานเขามากๆก็ต้องตรวจให้เขาทับใจ มิฉะนั้นเขาจะเบื่อได้

ก. ท่านต้องการครูแบบครูวิชิตไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูวิชิตบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๔. ครูสินาถ.."ดีฉันถือหลักว่าให้นักเรียนได้เรียนด้วยตัวของเขาเองบ้าง คือให้เขามีส่วนร่วมในการเรียน ให้เขาค้นคว้า อภิปราย โต้แย้ง ฯลฯ ไม่ใช่เอาแต่ครูพูดนักเรียนฟังอย่างเดียว

ก. ท่านต้องการๆสอนแบบนี้ไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบนี้ไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๕. ครูนคร.."ผมพยายามใช้อุปกรณ์การสอนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ถ้าโรงเรียนไม่มี ผมก็พยายามทำเอง ก็ต้องทำงานมากหน่อยครับ

ก. ท่านต้องการครูแบบครูนครไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูนครบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

จากการรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการสอนของครู พอจะสรุปได้ดังนี้

๒๖. ครูควรหาโอกาสจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้แก่นักเรียน เช่นจัดรายการทายปัญหา เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย เป็นต้น

ก. ท่านเห็นว่าจำเป็นหรือไม่ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว	จำเป็น	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่จำเป็น
ข. มีครูในโรงเรียนของท่านจัดกิจกรรมดังกล่าวบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๗. ครูบางคนนั่งสอนอยู่กับโต๊ะ ให้นักเรียนลุกขึ้นอ่านบ้าง แล้วอธิบายตามที่นักเรียนอ่านนั้น

ก. ท่านเห็นว่าเป็นการสอนที่ได้ผลหรือไม่	ได้ผล	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ได้ผล
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูสอนแบบนี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๘. ครูบางคนอ้างว่ามีธุระหรือติดราชการอยู่เสมอๆ แล้วให้นักเรียนเอางานนี้มาทำกันตามลำพังบ่อยๆ

ก. ท่านเห็นว่าครูทำเหมาะสมหรือไม่	เหมาะ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูทำแบบนี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๙. เมื่อให้นักเรียนทำการบ้านหรือแบบฝึกหัด ครูบางคนถือหลักว่า ใครจะทำหรือไม่ก็ช่าง จะลอกกันมาหรือไม่ก็ไม่สนใจ เพราะถือว่านักเรียนต้องรับผิดชอบตนเอง

ก. ท่านเห็นว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบนี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓๐. ครูคนอื่นๆ มักหาเวลาพักผ่อนเมื่อมีเวลาว่าง แต่ครูเพียรศรีไม่สนใจเท่าไรนัก วัเธรรมดาเมื่อว่างจากการสอนก็ตรวจงานเด็ก เตรียมการสอน หรืออ่านหนังสือ เสาร์อาทิตย์ถ้าไม่ทำงานที่บ้านก็จะมานั่งเตรียมแบบฝึกหัดให้เด็ก และตรวจงานที่ค้างค้าง

ก. ท่านต้องการครูแบบครูเพียรศรีหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูเพียรศรีบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓๑. ในการประชุมครู ครูบางคนรับฟังเฉยๆ ว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน แต่ครูบางคนลุกขึ้นเสนอแนะ อภิปรายโต้แย้ง

ก. ท่านต้องการครูแบบใด	แบบแรก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	แบบหลัง
ข. ในโรงเรียนของท่าน ครูส่วนมากเป็นแบบใด	แบบแรก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	แบบหลัง

๓๒. ยึดหลักซื่อสัตย์ต่อนาย ครูเสนอมักจะหาโอกาสรับใช้ครูใหญ่เสมอ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน และยังหาของฝากมามอบให้เป็นประจำ

ก. ครูเสนอกระทำตนเหมาะสมไหม	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูแบบครูเสนอบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓๓. เมื่อนักเรียนทำงานเป็นหมู่ ครูมักมีบทบาทเป็นผู้คุมนักเรียนให้ทำงาน ความจริงแล้วครูควรทำงานร่วมกับนักเรียนจึงจะถูก

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ในโรงเรียนของท่านมีครูปฏิบัติเช่นนี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓๔. ครูสมัยก่อนมักเอาใจใส่นักเรียนใกล้ชิด และจะจำชื่อนักเรียนได้ดี แต่ครูปัจจุบันจำชื่อนักเรียนไม่ค่อยได้

ก. ท่านต้องการให้ครูจำชื่อนักเรียนได้หรือไม่

ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ

ข. ในโรงเรียนของท่าน ครูจำชื่อนักเรียนได้เป็นส่วนมากหรือไม่

มาก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มาก

๓๕. เมื่อนักเรียนจะจัดกิจกรรมอะไรขึ้นมา ครูมักจะไม่ส่งเสริมสนับสนุน เพราะเห็นว่าจะไม่เกิดประโยชน์มากนัก และอาจผิดพลาดได้ด้วย เนื่องจากนักเรียนยังขาดความสุขุมรอบคอบ

ก. ท่านเห็นว่าครูทำถูกหรือไม่

ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก

ข. ในโรงเรียนของท่านครูมักไม่ส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนใช่หรือไม่

ใช่	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ใช่

ตอนที่ ๒

๑. ครูใหญ่จัดให้มีกระดานป้าย สำหรับปิดประกาศให้ครูและนักเรียนทราบถึงการดำเนินงาน และการเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่เสมอ

ก. เหมาะสมหรือไม่ที่ครูใหญ่ทำเช่นนั้น	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ครูใหญ่ของท่านทำดังกล่าวหรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒. ครูใหญ่ต้องรับผิดชอบงานมาก ทำให้อารมณ์เสียได้ง่าย เช่นครูใหญ่ทองดีมักเกรี้ยวกราดกับครูและนักเรียนบ่อยๆ

ก. ท่านเห็นใจครูใหญ่ทองดีหรือไม่	เห็นใจ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นใจ
ข. ครูใหญ่ของท่านเป็นเหมือนครูใหญ่ทองดีหรือไม่	เป็น	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เป็น

๓. ครูใหญ่ทั่วไปมักเงียบขรึม วางตัว แต่ครูใหญ่เคชากลับพูดจาทักทายกับครูและนักเรียนเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเวลาว่าง มักจะคุยกับนักเรียนถามถึงเรื่องการเรียน และทุกข์สุขทางบ้าน

ก. ท่านเห็นว่าครูใหญ่เคชาทำถูกไหม	ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก
ข. ครูใหญ่ของท่านทำตนแบบนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๔. ครูใหญ่เห็นว่าถ้าหากใช้วิธีเข้มงวดกวดขันในการปกค องนักเรียนเขาจะไม่ชอบใจ ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ครูใหญ่จึงมักจะใช้วิธีโอนอ่อนผ่อนตาม อะลุ้มอล่วยให้นักเรียนเสมอ

ก. ครูใหญ่ทำถูกหรือไม่	ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบครูใหญ่คนนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๕. ในสมัยประชาธิปไตย โรงเรียนควรมีสภานักเรียน ทำงานร่วมกับคณะครู ในด้านการปกครองนักเรียน และการจัดกิจกรรมทั่วไป

ก. ท่านเห็นว่าเหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ครูใหญ่ของท่านส่งเสริมให้มีสภาหรือไม่	ส่งเสริม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ส่งเสริม

๖. กิจกรรมนักเรียน เช่น สภานักเรียน ชมรมต่างๆ การจัดวารสารของโรงเรียน การแสดงศิลปศึกษา การแสดงละคร ดนตรีเป็นต้น ล้วนมีประโยชน์ในการส่งเสริมวิชาความรู้ ความสามารถของนักเรียนทั้งสิ้น สมควรที่ครูใหญ่จะได้จัดให้มีขึ้นในโรงเรียน

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ครูใหญ่ของท่านพยายามส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆหรือไม่	ส่งเสริม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ส่งเสริม

๗. เมื่อมีคนมาเยี่ยมโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นคนระดับใด ครูใหญ่สถิตย์จะต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี

ก.ท่านต้องการครูใหญ่แบบนี้หรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๘. ครูใหญ่วิทยา โปรดปรานการเล่นไพ่กันมี่มาก มักจะได้ยินว่าเขาไปเล่นกับข้าราชการหน่วยอื่นๆ และประชาชนทั่วไปเสมอ บางครั้งก็กับครูในโรงเรียนเอง

ก. ครูใหญ่วิทยาทำเหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ครูใหญ่ของท่านทำตนแบบนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๙. ครูใหญ่สงบไม่ดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่เด็ดขาด เพราะเห็นว่าเป็นโทษแก่ร่างกาย สิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ และยังเป็นการผิดกีฬาอีกด้วย

ก. ครูใหญ่สงบทำตนเหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ครูใหญ่ของท่านทำตนแบบนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๐. เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ทางโรงเรียนใช้จ่ายไปในการดำเนินกิจการของโรงเรียน ครูใหญ่สุทธิจะแจ้งให้ครู นักเรียนตลอดจนประชาชนทราบเป็นระยะๆ

ก. ท่านต้องการครูใหญ่แบบครูสุทธิไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบครูใหญ่สุทธิด้วยหรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๑. ครูใหญ่ยิ่งใช้วิธีเด็ดขาดในการปกครองนักเรียน นักเรียนก็ยิ่งประพฤติเลวมากขึ้นเท่านั้น

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ครูใหญ่ของท่านใช้วิธีใดในการปกครอง	เด็ดขาด	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เด็ดขาด

๑๒. การออกระเบียบข้อบังคับต่างๆของโรงเรียน ครูใหญ่ควรให้นักเรียนมีโอกาสร่วมด้วย

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ครูใหญ่ของท่านให้นักเรียนมีส่วนร่วมหรือไม่	ให้	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ให้

๑๓. กล่าวกันว่าเสน่ห์ของครูใหญ่อยู่ที่ยิ้ม เพราะเขายิ้มแย้มอยู่ได้ทั้งวัน

ก. ท่านชอบครูใหญ่แบบนี้ไหม	ชอบ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ชอบ
ข. ครูใหญ่ของท่านมีลักษณะแบบนี้ไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๑๔. การทำโทษนักเรียนที่มีความผิดรุนแรง ครูใหญ่ไม่ควรพิจารณาโทษเอง ควรให้คณะกรรมการครูพิจารณา

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ครูใหญ่ของท่านทำเช่นนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๔. มีคนบอกนายดีเรกว่า ขโมยขึ้นบ้านนายดีเรกและเอาของไปได้ด้วย เมื่อได้ยินเช่นนั้นเขารีบไปแจ้งตำรวจทันที

ก. นายดีเรกทำถูกหรือไม่	ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก
ข. ครูใหญ่ของท่านเป็นคนแบบนี้ไหม	เป็น	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เป็น

๑๖. ไม่ว่าจะจัดงานหรือกิจกรรมใดๆ ขึ้นในโรงเรียน ครูใหญ่ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยเสมอ ทั้งในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงาน

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๗. เมื่อครูใหญ่ทองอินทร์เข้ามาทำงานในโรงเรียนได้จัดที่ดื่มน้ำสำหรับนักเรียนอย่างเพียงพอ ปลูกสร้างห้องน้ำห้องส้วมเพิ่มเติม ดูแลบริการอาหารกลางวัน ให้ถูกหลักอนามัย ฯลฯ

ก. บริการเหล่านี้ท่านเห็นว่าจำเป็นไหม	จำเป็น	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่จำเป็น
ข. ครูใหญ่ของท่านเอาใจใส่เรื่องนี้เพียงใด	มาก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	น้อย

๑๘. โรงเรียนบ้านดงหวายอาคารเรียนเก่า บริเวณแคบ แต่ครูใหญ่เป็นคนช่างตบแต่ง ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ร่มรื่นสวยงาม มีถนนแต่งขอบเรียบร้อย จัดทำบริเวณให้สะอาดอยู่เสมอ

ก. ท่านต้องการให้โรงเรียนของท่านมีสภาพนี้ไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ครูใหญ่ของท่านทำดังนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๑๙. สุขภาพของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง โรงเรียนควรให้บริการด้านนี้อย่างดีและทั่วถึง เช่นการปลูกฝี ฉีดยา การตรวจสุขภาพ จัดให้มีห้องพยาบาลที่สะอาดถูกหลักอนามัย และมีพยาบาลประจำ

ก. ท่านเห็นว่าบริการด้านนี้จำเป็นไหม	จำเป็น	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่จำเป็น
ข. บริการด้านนี้ในโรงเรียนของท่านดีหรือไม่	ดี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ดี

๒๐. ปัญหาของนักเรียนนั้นมาก เช่นปัญหาการเรียนปัญหาความเป็นอยู่ทางบ้าน ปัญหาการศึกษาต่อเป็นต้นโรงเรียนควรจัดให้มีบริการแนะแนวเพื่อช่วยแก้ปัญหา

ก. ท่านต้องการบริการจากแนะแนวบ้างหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. บริการแนะแนวในโรงเรียนของท่านดีเพียงใด	ดี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ดี

๒๑. ครูใหญ่วิลาศเห็นว่าห้องสมุดและอุปกรณ์การสอน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงจัดปรับปรุงห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ก. ครูใหญ่วิลาศคิดถูกหรือไม่ที่ทำเช่นนั้น	ถูก	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ถูก
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบครูใหญ่วิลาศหรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๒. เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า ครูใหญ่โปรดปรานครูเสนอเป็นพิเศษ เพราะครูเสนอคอยเอาอกเอาใจครูใหญ่ และคอยรับใช้ใกล้ชิดเสมอ ทั้งในและนอกเวลาราชการ

ก. สมควรหรือไม่ที่ครูใหญ่ทำเช่นนั้น	สมควร	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่สมควร
ข. ครูใหญ่ของท่านทำแบบนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๓. ครูใหญ่อุดมคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างทั่วถึงทั้งในและนอกโรงเรียน

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่	เห็นด้วย	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นด้วย
ข. กรูใหญ่ของท่านทำดังกล่าวหรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๔. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน กรูใหญ่มักจะพาครูในโรงเรียนไปดูการดำเนินการด้านต่างๆของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงอย่างน้อยปีละครั้ง

ก. ท่านต้องการให้กรูใหญ่ของท่านทำเช่นนี้ไหม	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. กรูใหญ่ของท่านจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้บ้างหรือไม่	จัด	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่จัด

๒๕. เมื่อจะตัดสินใจอะไร กรูใหญ่เคยจะต้องขอเสียงจากกรู ถ้าเสียงข้างมากเห็นด้วยจึงจะทำ

ก. สมควรหรือไม่ที่เขาทำเช่นนั้น	สมควร	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่สมควร
ข. ในการตัดสินใจ กรูใหญ่ของท่านทำแบบนี้บ้างไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

แบบสอบถามฉบับที่ ๒ (สำหรับครูใหญ่)

(คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม เหมือนกับฉบับของนักเรียนทุกประการ)

ตอนที่ ๑

๑. นิตย์ นักเรียนชั้น ม.ศ. ๓ โรงเรียนหนึ่ง เมื่อออกจากบริเวณโรงเรียนแล้ว จะเอาชายเสื้อออกนอกกางเกง พับแขนเสื้อนิด ขากางเกงหน่อย

ก. ท่านเห็นว่าการกระทำของนิตย์เป็นเรื่องธรรมดาหรือไม่เหมาะสม	ธรรมดา	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนทำแบบนิตย์บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒. เมื่ออยู่นอกโรงเรียน นักเรียนวัยรุ่นบางคนชอบแต่งกายแบบจิ๊กโก๋ จิ๊กกี๋ หรือฮิปปี้

ก. ท่านเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาหรือไม่เหมาะสม	ธรรมดา	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านแต่งกายดังที่กล่าวบ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๓. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่อนุญาตให้นักเรียนไว้ผมยาวได้

ก. ท่านเห็นชอบด้วยหรือไม่	เห็นชอบ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นชอบ
ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านไว้ผมยาวบ้างไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

/๔. นักเรียนห้องหนึ่งกำลังเรียนอยู่ มีนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งนั่งคุยกัน และวิ่งเล่นหยอกล้อกันเสียงดังอยู่ใกล้ๆ

ก. นักเรียนกลุ่มนั้นทำเหมาะสมหรือไม่	เหมาะสม	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนทำแบบนี้บ้างหรือไม่	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๕. ครูนั่งอยู่ที่ม้านั่งระเบียงอาคาร มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งเดินคุยกันเอ็กตะโรผ่านหน้าไป

ก. ท่านเห็นว่าเป็นอย่างไร	สิทธิของเขา	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เหมาะสม
ข. ในโรงเรียนของท่านนักเรียนทำแบบนี้บ้างไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

/ ๖. เมื่อมีเวลาว่าง นักเรียนบางคนจะทำการบ้าน หรือเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด

ก. ท่านต้องการให้นักเรียนของท่านทำแบบนี้หรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านทำแบบนี้ไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๗. เมื่อการแข่งขันกีฬาจบลง ผลปรากฏว่าโรงเรียนนิเวศวิทยาแพ้ มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งตะโกนว่า "ฟุตบอลแพ้ แต่คนไม่แพ้นะ.."

ก. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องทำเองนี้ — วรรมดา | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เหมาะ

ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านทำแบบนี้บ้างไหม — มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๘. ขณะครูกำลังพูดกับนักเรียนทั้งหมดอยู่ เมื่อพูดผิดพลาดหรือไม่เป็นที่ถูกใจ นักเรียนจะโห่หรือฮาป่าขึ้นทันที

ก. นักเรียนทำเหมาะสมไหม — เหมาะสม | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เหมาะสม

ข. นักเรียนของท่านทำแบบนี้หรือไม่ — ทำ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ทำ

๙. ธีรา ความจำไม่ก่อยดี แต่การเรียนของเธออยู่ในระดับสูง เพราะเธอทำการบ้านเรียบร้อยทุกครั้ง และอ่านหนังสืออยู่เสมอ

ก. ท่านชอบนักเรียนแบบธีราไหม — ชอบ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ชอบ

ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนแบบธีราบ้างไหม — มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๐. ธนูเป็นเด็กหัวอ่อน สอนง่าย เมื่อครูสอนหรืออบรมอย่างไร เขาจะปฏิบัติตามเสมอ

ก. ท่านชอบนักเรียนแบบธนูหรือไม่ — ชอบ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ชอบ

ข. มีนักเรียนแบบนี้ในโรงเรียนของท่านบ้างไหม — มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๑๑. ไม่ว่าจะพบครูในโรงเรียน ที่บ้าน หรือในสถานที่อื่นๆ ก็ตาม สุภาพจะทำความเคารพครูทุกโอกาส

ก. ท่านต้องการให้นักเรียนของท่านทำอย่างสุภาพหรือไม่ ต้องการ | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ต้องการ

ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนแบบสุภาพบ้างหรือไม่ มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๑๒. มีข่าวอยู่เสมอว่านักเรียนสมัยนี้ ชอบมั่วสุมกับอบายมุข โดยเฉพาะยาเสพติดให้โทษ เช่น สุรา บุหรี่ กัญชาฯลฯ

ก. ท่านเห็นว่าควรทำอย่างไร ห้ามปราม | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ปล่อยตามเลย

ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนประพฤติทำนองนี้หรือไม่ มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๓. วิสูตรเลิกเชื่อถือสุภาษิตที่ว่า "เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด" เพราะผู้ใหญ่ไม่ได้ทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

ก. วิสูตรทำถูกต้องหรือไม่ ถูก | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูก

ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนแบบวิสูตรบ้างหรือไม่ มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๔. เด็กสมัยปัจจุบัน พูดจาด้วยถ้อยคำหยาบคายจนติดปาก เช่นแม่มึง...

ก. ท่านเห็นว่าเป็นอย่างไร ต้องแก้ไข | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ปล่อยไป

ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนชอบพูดแบบนี้ไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๑๕. นักศึกษารุ่นใหม่มีความรู้สึกว่าครูอาจารย์ เป็นลูกจ้างของประชาชนถึงเหนื่อยยากก็ได้รับเงินเดือนตอบแทนแล้ว จึงไม่ต้องเคารพนับถือ

ก. ท่านเห็นว่าเขาเหล่านั้นคิดถูกต้องหรือไม่ ถูกต้อง | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูกต้อง

ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านคิดเช่นนี้บ้างไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๑๖. เมื่อเห็นครูจะเรียกใช้นกรรีบเดินเลี่ยงไปทางอื่นเสีย

ก. นกรทำเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสม | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เหมาะสม

ข. มีนักเรียนในโรงเรียนของท่านทำตนแบบนี้ไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

/ ๑๗. นักเรียนย่อมมีความคิดมีเหตุผลแล้วจึงสามารถจัดกิจกรรมใกๆ ได้เองโดย ไม่ต้องปรึกษาครูอาจารย์

ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วย | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่เห็นด้วย

ข. มีนักเรียนของท่านทำแบบนี้บ้างไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๘. เมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของครู ศรชัยจะลุกขึ้นโต้แย้งจนเข้าไว หรือเป็นที่พอใจ

ก. ศรชัยทำถูกหรือไม่ ถูก | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูก

ข. มีนักเรียนของท่านทำเช่นนี้หรือไม่ มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๑๙. เมื่อเห็นครูเดินมาแต่ไกลและเห็นว่าจะต้องเดินสวนกับครู สมปรีกจึงเดินเลี่ยงหลบไปทางอื่น เพื่อจะได้ไม่ต้องเคารพครู

ก. สมปรีกทำถูกหรือไม่ ถูก | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่ถูก

ข. มีนักเรียนของท่านทำเช่นนี้ไหม มี | ๓ | ๒ | ๑ | ๐ | ๑ | ๒ | ๓ | ไม่มี

๒๐. กรูจับได้ว่าวิรัชเอาหนังสือการ์ตูนขึ้นมาอ่าน ขณะครูกำลังสอน จึงถูกทำโทษ

ก. ท่านเห็นใจวิรัชหรือไม่	เห็นใจ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นใจ
ข. มีนักเรียนของท่านทำแบบวิรัชไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๑. เมื่อโรงเรียนมีงาน นักเรียนจะช่วยงานของโรงเรียนอย่างพร้อมเพรียง อย่างขยันขันแข็ง

ก. ท่านต้องการให้นักเรียนทำเช่นนี้ด้วยหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. นักเรียนของท่านมักทำเช่นนี้ไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๒. เมื่อครูไม่อยู่ในชั้น หรือไม่มีครูเข้าสอน นักเรียนจะทำงานกันตามลำพังอย่างสงบเรียบร้อย

ก. ท่านต้องการนักเรียนแบบนี้หรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. นักเรียนของท่านทำดังกล่าวไหม	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๓. ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง นักเรียนขูดขีดโต๊ะเรียน อาคารเรียนด้วยดินสอ ปากกา และของมีคมนานาชนิด ทำให้สิ่งของเหล่านั้นเสียหายไม่น่าดู

ก. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้	ธรรมดา	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ต้องแก้ไข
ข. นักเรียนของท่านทำเช่นนี้หรือไม่	ทำ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ทำ

๒๔. ไม่ว่าสมัยใด จะมีนักเรียนประเภทหนึ่ง ที่ชอบหนีโรงเรียนเป็นประจำ

ก. ท่านเห็นใจนักเรียนประเภทนี้หรือไม่	เห็นใจ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่เห็นใจ
ข. มีนักเรียนของท่านทำแบบนี้บ้างไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

๒๕. ชลอไม่เคยทำการบ้านเองเลย ถามเขาบ้าง ลอกเขาบ้าง หนังสือก็ไม่ชอบอ่าน

ก. ท่านต้องการนักเรียนอย่างชลอหรือไม่	ต้องการ	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่ต้องการ
ข. ในโรงเรียนของท่านมีนักเรียนแบบชลอไหม	มี	๓	๒	๑	๐	๑	๒	๓	ไม่มี

ตอนที่ ๒

(ใช้แบบสอบถามตอนที่ ๑ ของนักเรียน)

แบบสอบถามฉบับที่ ๓ (สำหรับครู)

(คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม ให้เหมือนกับฉบับของนักเรียนทุกประการ)

ตอนที่ ๑

(ใช้แบบสอบถามตอนที่ ๒ ของนักเรียน)

ตอนที่ ๒

(ใช้แบบสอบถามตอนที่ ๑ ของครูใหญ่)

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง ๓ ฉบับ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้สูตรของ KUDER - RICHARDSON สูตร ๒๐ ซึ่งมีขั้นตอนในการคิด ดังต่อไปนี้

การหาความเชื่อมั่นแบบสอบถามฉบับของครู

๑. หาค่า Variance ของคะแนนรายข้อ โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}$$

ตารางที่ ๓๐ แสดงค่า Variance ของคะแนนรายข้อ ในการหาความเชื่อมั่นแบบสอบถามของครู

ข้อ	S^2	ข้อ	S^2	ข้อ	S^2	ข้อ	S^2	ข้อ	S^2	ข้อ	S^2
๑	๑.๔๐๓	๑๖	๓.๘๐๙	๓๑	๖.๓๖๖	๔๖	๖.๑๖๐	๖๑	๖.๕๑๖	๗๖	๖.๖๖๗
๒	๑.๓๒๘	๑๗	๐.๗๕๐	๓๖	๘.๑๖๖	๔๗	๘.๘๖๘	๖๖	๖.๘๑๐	๗๗	๓.๒๗๕
๓	๒.๔๔๗	๑๘	๑.๘๐๓	๓๓	๓.๗๕๗	๔๘	๘.๗๓๓	๖๓	๓.๒๐๕	๗๘	๓.๖๘๖
๔	๑.๙๙๕	๑๙	๑.๙๗๔	๓๘	๘.๐๑๐	๔๙	๓.๑๘๔	๖๘	.๕๘๗	๗๙	๓.๐๑๒
๕	๔.๓๘๕	๒๐	๔.๐๕๐	๓๕	๑.๗๖๒	๕๐	.๗๑๑	๖๙	๑.๕๘๓	๘๐	๑.๘๗๖
๖	๔.๕๖๒	๒๑	๑.๑๘๖	๓๖	๓.๖๖๐	๕๑	๒.๒๑๗	๖๖	๖.๘๑๐	๘๑	๒.๒๘๑
๗	๔.๖๘๘	๒๒	๓.๕๕๐	๓๗	๓.๕๔๑	๕๒	๖.๐๑๐	๖๗	๒.๐๗๙		
๘	๓.๔๕๘	๒๓	๔.๘๗๕	๓๘	๓.๖๐๕	๕๓	.๙๙๓	๖๘	๑.๖๔๘		
๙	๒.๓๙๕	๒๔	๓.๐๘๑	๓๙	๓.๗๘๘	๕๔	๑.๗๖๙	๖๙	๓.๖๓๓		
๑๐	๑.๘๕๗	๒๕	๑.๒๘๒	๔๐	๓.๘๔๓	๕๕	๑.๐๗๑	๗๐	๓.๒๙๔		
๑๑	๓.๒๖๒	๒๖	๑.๔๙๘	๔๑	๒.๙๙๘	๕๖	๑.๑๗๖	๗๑	๒.๕๑๖		
๑๒	๕.๖๓๗	๒๗	๑๑.๔๘๓	๔๒	๓.๓๒๐	๕๗	๑.๓๘๙	๗๒	๓.๕๖๗		
๑๓	๓.๔๗๑	๒๘	๓.๖๙๑	๔๓	๒.๙๖๐	๕๘	๒.๒๔๗	๗๓	๒.๐๗๔		
๑๔	๔.๗๖๖	๒๙	๓.๗๐๒	๔๔	๒.๐๕๘	๕๙	๑.๐๗๑	๗๔	๓.๘๕๔		
๑๕	๒.๘๑๗	๓๐	๔.๒๓๖	๔๕	๓.๘๔๘	๖๐	.๗๒๔	๗๕	๔.๔๑๓		

๒. หาค่าผลรวมของ Variance ($\sum S_i^2$) จากข้อ ๑ ได้ = ๒๓๗.๘๗๖

๓. หาค่าคะแนนรวมของแต่ละคน

ตารางที่ ๓๑ แสดงค่าคะแนนรวม ของแต่ละคน

คนที่	คะแนนรวม	คนที่	คะแนนรวม	คนที่	คะแนนรวม
๑	๒๘๑	๑๑	๒๗๔	๒๑	๒๑๘
๒	๑๖๖	๑๒	๓๑๑	๒๒	๒๐๐
๓	๒๗๖	๑๓	๒๓๙	๒๓	๒๘๒
๔	๒๘๓	๑๔	๒๘๕	๒๔	๓๑๒
๕	๒๓๓	๑๕	๑๙๑	๒๕	๑๑๘
๖	๒๕๖	๑๖	๑๙๑	๒๖	๑๙๙
๗	๒๒๕	๑๗	๑๕๓	๒๗	๒๗๒
๘	๑๕๐	๑๘	๒๔๔	๒๘	๑๙๓
๙	๒๑๖	๑๙	๑๕๘	๒๙	๑๘๔
๑๐	๒๓๙	๒๐	๑๑๕	๓๐	๑๙๙

๔. หาค่า Variance ของคะแนนรวม โดยใช้สูตร

$$S_X^2 = \frac{N(\sum X^2) - (\sum X)^2}{N\ (N-1)}$$

ได้ค่า Variance ของคะแนนรวม = ๒๐๙๑.๙๑๔

๕. หาค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตร

$$r_{XX} = \frac{n}{n-1} \cdot \frac{S_X^2 - \sum_{i=1}^{n} S_i^2}{S_X^2}$$

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณภาพการสอนของครู = .๘๙๑

สำหรับการหาความเชื่อมั่นแบบสอบถามฉบับของครูใหญ่และนักเรียน ได้ดำเนินการวิธีเดียวกัน ได้ผลสรุปออกมาดังนี้

แบบสอบถามของครูใหญ่

จำนวนข้อสอบ (n) = ๙๐

S_1^2 = ๒๒๗.๘๙๖

S_X^2 = ๒๖๐๙.๙๒๓

ความเชื่อมั่น = .๙๒๓

แบบสอบถามของนักเรียน

จำนวนข้อสอบ (n) = ๗๗

S_1^2 = ๒๗๕.๐๙๓

S_X^2 = ๒๒๙๓.๙๒๓

ความเชื่อมั่น = .๘๘๙